

SOCIALPÆDAGOGEN

188
14

En af de få

Alex Duong er en af de få
indvandrerunge i specialtilbuddene
for autister – hvor er de andre?

8/2014

11. APRIL

ISSN 0105-5399

AnsvarshavendeForbundsformand
Benny Andersen**Redaktion**Jens Nielsen (redaktør), jni@sl.dk
Lone Marie Pedersen, lmp@sl.dk
Maria Rørbæk, mrk@sl.dk
Steven Leweson (layout), stl@sl.dk

Prik, læserindlæg, artikler og anmeldelser er ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens eller organisationens mening. Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt stof.

Alle artikler fra Socialpædagogen tilbage til 1999 kan findes på www.socialpaedagogen.dk/arkiv

Adresse

Socialpædagogen
Brolæggerstræde 9
1211 København K
Tlf. 7248 6000. Fax 7248 6001
Åbningstid: mandag-onsdag 9-15,
torsdag 9-17, fredag 9-13
redaktionen@sl.dk
www.socialpaedagogen.dk

Læserbreve og kronikker

Socialpædagogen er forpligtet til at optage læserbreve fra medlemmer. De må højst fylde 2.000 anslag. Læserbreve med injurierende indhold kan afvises. Kronikker bringes efter en redaktionel vurdering og må højst fylde 8.000 anslag. Læserbreve og kronikker, der bringes i bladet, offentliggøres også på internettet. Indlæg sendes til redaktionen@sl.dk

Annoncer

Sendes til redaktionen@sl.dk
Se priser, formater, deadlines osv. på www.socialpaedagogen.dk/annoncer

Kommende deadlines

Deadline for læserbreve og stillingsannoncer til 10/2014, der udkommer den 9. maj, er mandag den 28. april kl. 12.
Deadline for stillingsannoncer til 11/2014 er den 12. maj kl. 12.
For tekstsiderannoncer er deadline til 10/2014 onsdag den 23. april.

Redaktionen af 8/2014 er afsluttet den 3.4.2014

Abonnement

Abonnementspris 2014:
955,00 kr. inkl. moms (24 numre)
Løssalg: 47,00 kr. + porto

Oplag

42.514 i perioden
01.07.12-30.06.13

Produktion

Datagraf Communications A/S, Aarhus

Forsidefoto

Nils Lund Pedersen

KOMMENTAR

Vi ville gerne være med til at nuancere debatten om, at enkeltmandsprojekter er alt for dyre. De er jo dyre i kroner og øre – men de gør en forskel og er i nogle helt særlige tilfælde det bedste tilbud

Ærgerlig fordrejning

Af Benny Andersen
Forbundsformand

FOTO: RICKY JOHN MOLLOY

Vi har i det daglige et godt samarbejde med en bred vifte af de danske medier, og vi prøver løbende at blande os i deres behandling af den socialpolitiske dagsorden. Ofte går det godt. Men indimellem går det skævt. Og det er altid ærgerligt, når man oplever, at man sidder tilbage og føler sig fejl citeret eller at ens udtalelser bliver klippet til ukendelighed. Men sådan er betingelserne, og vil man have indflydelse på mediernes behandling af et givent emne, må man spille med. Men for nylig havde vi en oplevelse, hvor det ikke kun gik ud over socialpædagoger i almindelighed. Vi oplevede, at det ramte en del af vores medlemmer i særdeleshed – og tilmed også de borgere, de arbejder med. Derfor valgte vi sammen med Københavns Kommunes socialforvaltning, LOS og Foreningen af Socialchefer at udsende en fælles kritik af, hvad vi alle havde oplevet som underlig, manipulerende og generelt bare dårlig journalistik.

Det handlede konkret om en række indslag i TV2 Nyhederne om de såkaldte enkeltmandsprojekter. Vi hjalp journalisterne med kontakt til et medlem, som netop arbejder på sådan et. Et meget vellykket og succesfuldt tilbud. For vi ville gerne være med til at nuancere debatten om, at enkeltmandsprojekter er alt for dyre. De er jo dyre i kroner og øre – men de gør en forskel og er i nogle helt særlige tilfælde det bedste tilbud. Så medlemmet og beboeren på enkeltmandsprojektet brugte en masse tid på at fortælle journalisterne om, hvad det socialpædagogiske arbejde på sådan et tilbud består i, hvordan man har formået at udvikle og flytte beboeren og gøre hans liv bedre og mere selvstyret.

Men det, der stod tilbage, efter at TV2 havde klippet indslaget sammen, var, at det var dyrt, og at beboeren i bedste fald havde lært at pudse vinduer! Det er ikke bare en fordrejning af virkeligheden. Det er også en utroligt respektløs behandling af de mennesker, der åbnede deres arbejdsplads og hjem for TV2. Det virkede som om, historien var skrevet på forhånd, og indslaget blev klippet til, så det passede. Og det er uværdigt på den måde at misbruge et sårbart menneskes tillid og tilmed gøre grin med ham i indslaget.

Vi er meget ærgerlige på vores medlemmers vegne over, at indslaget ikke viser det enorme stykke fagligt kompetente udviklingsarbejde, der hver dag foregår over for landets aller mest udsatte borgere. LOS, Københavns Kommune og socialchefforeningen havde samme oplevelse, og det gør de hver især rede for i den fælles pressemeddelelse, som vi bl.a. har sendt til Folketingets socialudvalg (og som du kan læse på www.sl.dk). Vi deltager gerne i en faglig og saglig debat om, hvorvidt enkeltmandsprojekter kan gøres billigere og bedre. Men vi er meget ærgerlige over, at vores medlem og beboerne blev brugt til at tegne et så ensidigt billede. Det kan ingen – og da slet ikke offentligheden – være tjent med.

INDHOLD

FOTO: BJARNE HILSGAARD

04

04 UDVIKLINGSHÆMMEDE

Som den første kommune i landet tilbyder Aalborg Kommune misbrugsbehandling, som er målrettet udviklingshæmmede. Med socialpædagerne Rie Larsen (tv) som nyansat og Hans Jacobsen og Linda Primdahl som initiativtagere har kommunen købt rettighederne til et hollandsk program, som er blevet udviklet, så det passer til borgere med nedsat psykisk funktionsniveau. Både medarbejdere og pårørende, som er i kontakt med en misbruger, kommer på kursus i at håndtere behandlingen. I bofællesskaberne under bostederne i Skanderborg har de i årevis fokuseret på alkoholproblemer, da omkring 10 pct. af beboerne er alkoholikere. 'Den største og sværeste opgave er at få beboeren til at indse, at hans drikkeri er et problem', siger socialpædagog Else Lippert. For beboer Connie Laursen skulle der en støttende socialpædagogisk hånd til, før hun kom ud af sit misbrug

04 Målrettet misbrugsbehandling til sårbar gruppe

08 Et længe ventet tilbud

09 Misbrug skal behandles

11 Henne om hjørnet, nede i kælderens

13 Misbrug er inklusionens bagside

FOTO: NILS LUND-PETERSEN

16

16 AUTISME

Alex Duong går på Aspergerlinjen på Midtfyns Gymnasium og bor på Kollegiet Vestergade i Ringe. Begge steder er han den eneste med en anden etnisk baggrund end dansk. Men hvor er de andre indvandrerunge med en autismespektrum-forstyrrelse? Det undrede socialpædagog Arash Skelberg, der er konsulent i BOAS Mentor. Han har nu lavet den første undersøgelse af sammenhængen mellem autismediagnosen og den kulturelle etnicitet, og han peger på behovet for en målrettet indsats over for en gruppe med autisme, der i dag ikke bliver opdaget og hjulpet

16 Alex fik hjælp til at tackle diagnosen

20 Kun få indvandrerunge i specialtilbud til autister

23 TILBAGEBLIK

Afdelingslederen beskrev de udviklingshæmmede beboere som grise – og smed en bunke æbler på gulvet, så de kunne slås om dem. Sådant lød en af de historier, der kom frem på et erindringsværksted i Kreds Storstrøm for tidligere medarbejdere i Åndsvageforsorgen. Erindringsværkstedet er led i projekt Anbragt i historien, der indsamler viden om forholdene for anbragte i Danmark i perioden 1945 til 1980

23 Skal de åndsvage have en kugle for panden, eller hvad?

26 FAMILIEPLEJE
Plejefamilie får erstatning

26 HASHMISBRUG
Venner skal inddrages i behandlingen

27 PSYKIATRI
Nyt samarbejde i Midtjylland

UDVIKLINGSHÆMMEDE

Målrettet misbrugsbehandling til sårbar gruppe

Som landets første kommune tilbyder Aalborg nu misbrugsbehandling særligt udviklet til borgere med nedsat psykisk funktionsniveau. Dermed er der hjælp at hente til en meget sårbar gruppe borgere, som ikke hidtil har kunnet få hjælp til at komme ud af deres misbrug

Af Malene Skov Jensen, redaktionen@sl.dk
Foto: Bjarne Hyldgaard

I mere end ti år har socialpædagerne Linda Primdahl og Hans Jacobsen været på jagt både nationalt og internationalt efter nogle efterprøvede redskaber eller et dokumenteret program, som er målrettet arbejdet med udviklingshæmmede borgere med et misbrug.

– Vi har siddet i den ene arbejdsgruppe og det ene netværk efter det andet, hvor alle har været

dybt frustrerede over, at der ikke fandtes et tilbud målrettet udviklingshæmmede misbrugere, siger Hans Jacobsen, der i en årrække har arbejdet sammen med Linda Primdahl som VISO- og fagspecialist i Aalborg Kommunes Center for Særlige Tilbud. – Og imens vi har ledt efter et redskab, har vi oplevet, at problemerne med misbrug både med alkohol, hash og hårdere stoffer blot er vokset og vokset ude på institutionerne – og det samme er personalets frustrationer og magtesløshed, siger Linda Primdahl.

Hun er leder af Aalborg Kommunes nye Videncentret for Afhjælpning af Misbrugsproblemer blandt Særlige målgrupper (VAMIS), som åbnede her den 1. april.

Med VAMIS tilbyder Aalborg Kommune som landets første at afhjælpe misbrug hos borgere med nedsat psykisk funktionsniveau. Samtidig tilbyder centret kompetenceudvikling for medarbejdere og formidler ny viden på området.

Program fra Holland

I 2011 efteruddannede Linda Primdahl sig på et universitet i Holland, og i den forbindelse kom hun i kontakt med en stor institution, der havde udviklet et behandlingsprogram, som var særligt målrettet udviklingshæmmede misbrugere. Hollænderne havde udviklet en metode, der var videnskabeligt baseret, og som de var i gang med en evidensafprøvning af – med foreløbigt flotte resultater.

En del af behandlingsprogrammet i VAMIS bygger på det hollandske koncept, som Aalborg Kommune nu har købt rettighederne til at bruge.

– Min opdagelse af det hollandske koncept faldt sammen med, at ledere og tillidsrepræsentanter fra alle fagcentre i kommunens Ældre- og Handicapforvaltning havde efterspurgt et målrettet tilbud til misbrugere med flere diagnoser. Problemet med

Diskuter på facebook

Bør Hans få et ultimatum?

Udviklingshæmmede Hans nægter at tage antabus, og er en dag lige ved at dø på grund af leversvigt. Er det okay at give ham et ultimatum: Enten tager du antabus eller også flytter du ud af bofællesskabet?

Deltag i debatten på facebook / se hvordan på www.sl.dk/facebook

misbrug var altså ikke kun noget vi, der arbejder med udviklingshæmmede, kæmpede med. Det var også et stort problem i arbejdet med mennesker med erhvervet hjerneskade, ADHD og autisme, ældre og i socialpsykiatrien, fortæller hun.

Derfor startede VAMIS som et ønske om at have det rigtige tilbud til ikke bare udviklingshæmmede misbrugere – men til alle misbrugere med et nedsat psykisk funktionsniveau, og en særlig taskforce med repræsentanter fra alle fagcentre i forvaltningen har arbejdet med at tilpasse det hollandske koncept til netop denne målgruppe.

Hidtil ingen behandling

– Mennesker med en psykisk funktionsnedsættelse modtager sjældent behandling for deres misbrugsproblemer i det etablerede behandlingssystem, selvom de har samme ret til at modtage behandling som andre borgere. De bliver ofte afvist i døren, og hvis de bliver lukket ind, må de hurtigt sande, at de ikke får noget ud af behandlingen, siger Linda Primdahl.

Det manglende udbytte af den etablerede misbrugsbehandling skyldes ifølge de to socialpædagoger, at behandlingen ikke er målrettet netop denne gruppe borgere.

– Den etablerede misbrugsbehandling kræver, at du kan reflektere på et højt niveau, at du kan tænke abstrakt, og at du kan fastholde din egen motivation over tid. Det kan vores målgruppe ikke. De har brug for, at der er nogen, der støtter dem og arbejder konsekvent på at vedligeholde deres motivation, siger Hans Jacobsen.

Linda Primdahl supplerer:

– Vores borgere forstår ikke, hvad der foregår i den almindelige misbrugsbehandling. De lærer på en helt anden måde og har brug for mange gentagelser.

Ressourcekrævende gruppe

Når der ikke har været hjælp at hente til denne gruppe borgere, har det haft store konsekvenser ude på de institutioner, hvor de bor. En spørgeskemaundersøgelse foretaget i Aalborg Kommunes Ældre- og Handicapforvaltning i 2012 viste, at medarbejderne bruger mange ressourcer på netop denne målgruppe – også flere end der er tildelt. Det vil sige, at ressourcerne går fra andre borgere.

– Pædagogerne yder en kæmpe indsats hver eneste dag over for borgere med psykisk funktionsnedsættelse og et misbrug, men der kommer

PIONERER Rie Larsen (tv), Hans Jacobsen og Linda Primdahl skal sammen arbejde på det helt nye Videncenter for Afhjælpning af Misbrugsproblemer blandt Særlige målgrupper, VAMIS.

Vores borgere forstår ikke, hvad der foregår i den almindelige misbrugsbehandling. De lærer på en helt anden måde og har brug for mange gentagelser

Linda Primdahl, socialpædagog

ikke noget ud af indsatsen. Misbruget står i vejen, siger Linda Hansen.

Og selv hvis misbrugerne kun udgør et mindretal på institutionerne, så fylder de meget, og man risikerer, at pengeafpresning og tyverier pludselig er en del af hverdagen.

– Personalegruppen bliver enormt slidt, når den står med en vedvarende, massiv og forstyrrende problemstilling, som den ikke kan gøre noget ved. Der er en risiko for, at fagligheden forsvinder, og at personalet kommer med mere og mere personlige holdninger til misbruget, fordi det er så svært at håndtere, siger Hans Jacobsen.

Han og Linda Primdahl oplever, at personalet ofte hungrer efter retningslinjer for, hvad formålet er med den pædagogiske indsats over for denne gruppe borgere. Skal man bekæmpe misbruget, skal man støtte borgerne, og hvordan hjælper man dem bedst, lyder de typiske spørgsmål.

Motivation i centrum

Et meget vigtigt omdrejningspunkt i VAMIS er derfor uddannelse af de ressourcepersoner – både

medarbejdere og pårørende – der er omkring borgeren. Behandlingen foregår ambulant, og derfor er det helt afgørende, at de personer, der ellers er omkring borgeren, er klædt på til at hjælpe og har den samme tilgang og fokus på de samme temaer som VAMIS.

– Det er enormt vigtigt, at vi ikke modarbejder hinanden, men er enige om strategien. Vores behandling bygger på motivation og gør op med konsekvenstankegangen. Det vil sige, at vi hele tiden har fokus på at motivere borgerne, og hvis de falder i, har vi ikke travlt med at slå dem oven i hovedet. I stedet vil vi forsøge at generere noget læring af de situationer, som vi kan bruge fremadrettet, siger Hans Jacobsen.

Der er plads til 40 borgere i behandlingstilbudet, som typisk tager et år. Nogle vil komme i behandling seks timer om ugen fordelt på ugens fem hverdage – andre vil kun skulle komme en gang om ugen i halvanden time. Det kommer helt an på, hvem de er.

Samtidig bliver man ikke smidt ud af behandlingsprogrammet, hvis man falder tilbage i misbrug, ikke kan deltage i en periode fx på grund af en psykose eller hvis man begår kriminalitet og ikke må få udgang.

– Vi vil være utroligt fleksible, for nogle vil kunne gennemgå forløbet direkte, mens andre vil få brug for at gentage nogle af modulerne. Og hvis folk i en periode ikke kan deltage i gruppeforløbene, vil de blive tilbudt individuelle forløb, og må de ikke få udgang, giver vi behandlingen der, hvor de bor, siger Linda Primdahl.

Pædagogik er grundstenen

Første skridt i misbrugsbehandlingen er en udredning og screening, hvorefter programmet for den enkelte bliver tilrettelagt ud fra de behov, der har vist sig.

Behandlingen er opdelt i tre forløb: introduktions-, lærings- og mestringsforløb, der alle foregår i små grupper. Her vil temaerne bl.a. være viden

VAMIS

Videncenter for Afhjælpning af Misbrugsproblemer blandt Særlige målgrupper (VAMIS) er et treårigt projekt i Aalborg Kommune. VAMIS åbnede den 1. april i år, centret har otte ansatte, hvoraf de tre er socialpædagoger – bl.a. lederen af centret.

Centret tilbyder grundig udredning og misbrugsafhjælpning til 40 borgere årligt. Derudover tilbyder VAMIS kompetenceudvikling til medarbejdere. Samtidig fungerer VAMIS som et videncenter.

Læs mere: www.aalborgkommune.dk/vamis

Vores behandling bygger på motivation og gør op med konsekvenstankegangen. Det vil sige, at vi hele tiden har fokus på at motivere borgerne, og hvis de falder i, har vi ikke travlt med at slå dem oven i hovedet

Hans Jacobsen, socialpædagog

om misbrug, alternativer til misbrug, hvordan man beder om hjælp, hvordan man afviser tilbud om rusmidler, håndtering af stress osv.

– Den pædagogiske indsats er selve grundstenen i behandlingen. Programmet er blot en ramme, som vi skal udfylde med vores pædagogiske grundforståelse, vores menneskesyn og vores pædagogiske metoder, siger Linda Primdahl.

Gruppeforløbene suppleres med drama og psykomotorisk terapi, hvor man sideløbende arbejder med de samme temaer.

– Hvis man i gruppeforløbet fx har fokus på, hvordan man siger fra, så kan man i den psykomotoriske terapi bruge sports- og spilssituationer til at øve netop de kompetencer, siger Linda Primdahl.

På samme måde kan man bruge drama – både til selv at spille de situationer, som man har oplevet eller instruere andre i at spille situationen. Her kan man så bruge gruppen til at snakke om, hvad der gik godt og skidt, og hvad man måske kunne have gjort anderledes.

– Det er vigtigt, at deltagerne får mulighed for at øve sig og bruge deres nye viden i så mange situationer som muligt. Derfor er det helt centralt, at vi får uddannet medarbejdere og ressourcepersoner, så de kan hjælpe dem med at øve sig i det virkelige liv. De har brug for hjælp til at generalisere den nye viden, som de opnår i behandlingen, siger Linda Primdahl.

Danske tilpasninger

– Det fantastiske ved det hollandske koncept er, at det er ekstremt gennearbejdet. Det er beskrevet, hvad omdrejningspunktet skal være på hver enkelt møde i gruppeforløbet, hvad der præcis skal foregå under mødet, hvad vi skal snakke om, hvad målet er med mødet osv., siger Hans Jacobsen.

I Holland bliver programmet brugt på en lukket institution, hvor målgruppen er borgere med lettere udviklingshæmning og svære adfærdsforsyrelser, hvoraf en stor del er domsanbragte.

Målgruppen i Aalborg er noget anderledes, og behandlingen foregår ambulantly, derfor har VAMIS udvidet programmet med individuelle samtaler samt samtale-, musik- og kropsterapi.

– Vores målgruppe er noget bredere og kan have en intelligenskvotient helt fra 40 og op til 115. Nogle af borgerne vil ikke være klar til at gå direkte ind i et gruppeforløb, og andre har brug for at blive individuelt forberedt fra gang til gang – fx kan vi hjælpe dem med deres hjemmeopgaver. På den måde er de klædt på til gruppeforløbet og kan få det maksimale ud af det, siger Hans Jacobsen.

De forskellige terapiformer vil VAMIS for eksempel bruge, hvis udredningen viser, at der er nogle problemstillinger, som fastholder borgeren i et misbrug, og derfor skal bearbejdes.

Målet er øget livskvalitet

En vigtig del af arbejdet i VAMIS er at måle og dokumentere resultaterne i projektet. Aalborg Kommune forventer, at borgernes misbrug og kriminalitet bliver reduceret. Desuden er forventningen, at borgernes livskvalitet bliver forbedret, og at de bliver bedre i stand til at klare sig med mindre støtte.

Samtidig er målet, at medarbejderne i Ældre- og Handicapforvaltningen får fælles redskaber til at håndtere misbrugsproblematikker, får færre arbejdsskader og en bedre trivsel.

– Vi vil til hver en tid arbejde for, at borgeren kommer helt ud af sit misbrug – men nogle gange vil skadesreduktion være det mest realistiske. Vi vil heller ikke se det som en fiasko, hvis en borger går fra at drikke 16 guldøl om dagen til at drikke to. Vi vil se på livskvaliteten generelt, siger Hans Jacobsen.

VAMIS modtager allerede henvendelser fra andre kommuner, som gerne vil sende borgere i misbrugsbehandling. På længere sigt er det også ambitionen at brede konceptet ud til resten af Danmark. ■

UDVIKLINGSHÆMMEDE

Et længe ventet tilbud

I årevis har socialpædagog Rie Larsen følt afmagt over, at der ikke var hjælp at hente til misbrugere med nedsat psykisk funktionsniveau. Nu skal hun arbejde på landets første tilbud målrettet og udviklet til netop denne gruppe borgere

Af Malene Skov Jensen, redaktionen@sl.dk
Foto: Bjarne Hyldgaard

Frustrerende. Det er det ord, der går igen, når socialpædagoger skal beskrive, hvordan det er at arbejde med misbrugere med nedsat psykisk funktionsniveau.

Misbruget spænder ben for det socialpædagogiske arbejde, og samtidig er det nærmest

umuligt at gøre noget ved misbruget, idet mange borgere bliver afvist i den eksisterende misbrugsbehandling eller ikke får noget udbytte af den. Derudover skaber borgere, der har et misbrug og nedsat psykisk funktionsniveau, ofte en meget dårlig stemning og masser af uro rundt omkring på institutionerne.

– Misbruget ligger som en dyne hen over det hele, og det står i vejen for, at vi som socialpædagoger kan nå ind til borgerne og arbejde med dem, siger Rie Larsen, der indtil for nylig arbejdede på Behandlingscenter Hammer Bakker i Vodskov. Her bor der lettere udviklingshæmmede borgere med problemskadede adfærd, psykiatriske diagnoser og domfældte. Rie Larsen anslår, at halvdelen af beboerne også har et misbrug.

– Det er hovedsageligt alkohol og hash, men også piller og andre rusmidler. Det fylder rigtig meget på en institution, hvis en beboer har abstinenser eller mangler penge til stoffer. De andre

Misbruget ligger som en dyne hen over det hele, og det står i vejen for, at vi som socialpædagoger kan nå ind til borgerne og arbejde med dem

Rie Larsen, socialpædagog, VAMIS

beboere bliver bange og utrygge, og samtidig skal vi undgå, at de hiver andre med ud i et misbrug, siger Rie Larsen.

Mangler redskaber

Hos medarbejderne fylder frustrationen over, at der ikke er hjælp at hente til disse borgere rigtig meget.

– Især de domfældte kommer i klemme, for det er et vilkår i deres dom, at de skal modtage misbrugsbehandling – derfor bliver de låst i en situation, hvor deres dom ikke bliver ændret, og hvor de ikke kan få øget frihed, fordi de ikke kan få hjælp til deres misbrug, fortæller hun.

Rie Larsen oplever, at personalet mangler viden og redskaber til, hvordan man skal tackle borgere med misbrugsproblemer.

– Vi forsøger at tale med dem om, hvorfor de har behov for stofferne, og om der ikke er noget, som vi kan gøre for at sætte noget andet i stedet for stofferne. Men i ren og skær afmagt kan man godt ende med enten at slå ud med armene og tænke, at det jo også bare er helt håbløst, eller i ren desperation gribe til nul-tolerance og konsekvenser, siger hun.

Midt i marts blev Rie Larsen ansat i Aalborg Kommunes Videntcenter for Afhjælpning af Misbrugsproblemer blandt Særlige målgrupper (VAMIS).

– Endelig er der kommet det tilbud, som vi har råbt og skreget på i årevis, og det er bare fantastisk at få muligheden for at være med til at løse noget, som har givet anledning til så meget frustration, siger Rie Larsen. ■

UDVIKLINGSHÆMMEDE

Misbrug skal behandles

Der er brug for en målrettet indsats, hvis udviklingshæmmede skal ud af deres misbrug. Det viser erfaringerne fra Holland, hvor man har udviklet et misbrugsprogram særligt rettet mod denne målgruppe

Af Malene Skov Jensen, redaktionen@sl.dk

Lang tid tænkte personalet på behandlingsinstitutionen Trajectum i Holland, at når deres klienter ikke misbrugte mere, så havde de heller ikke længere noget misbrugsproblem. Men de tog fejl.

Trajectum har omkring 1.000 klienter i behandling på flere institutioner i Holland – målgruppen er lettere udviklingshæmmede, flere har også psykiatriske diagnoser, mange af dem er domsanbragte, og omkring halvdelen har misbrugsproblemer med alkohol og rusmidler.

– Når klienterne kommer til os, stopper deres misbrug, fordi det er en lukket institution. I lang tid var tankegangen derfor, at deres misbrugsproblemer var løst. Men vi tog fejl. Alle med et misbrugsproblem kan godt stoppe med at bruge rusmidler eller alkohol. Det er bare ikke ensbetydende med, at de har fået hold på deres problem, siger Morwenna Nieuwold, der er behandlingsansvarlig i Trajectum.

Hun arbejder på en lukket institution med høj sikkerhed. Her er 300 beboere, og i begyndelsen af deres ophold har de ikke lov til udgang. Det får de hen ad vejen, først med en ledsager og senere alene.

Trajectum oplevede, at deres klienters misbrugsproblemer kom tilbage, når de begyndte at få mere udgang.

– Selvom de ikke havde misbrugt i nogle år, genopstod problemet, fordi det ikke var blevet behandlet. Derfor blev det tydeligt for os, at det var nødvendigt med en behandling af misbruget fra begyndelsen af deres ophold, så de med tiden

Alle med et misbrugsproblem kan godt stoppe med at bruge rusmidler eller alkohol. Det er bare ikke ensbetydende med, at de har fået hold på deres problem

Morwenna Nieuwold, Trajectum

Ni temaer til klienterne

I det hollandske misbrugsprogram arbejder klienterne med disse ni temaer:

- Viden om misbrug.
- Alternativer til misbrug.
- Advarselstegn.
- Udarbejdelse af tilbagefaldsplan.
- Hvordan man beder om hjælp.
- Håndtering af abstinenser/trang.
- Hvordan man afviser tilbud om rusmidler.
- Problemløsning.
- Håndtering af stress.

kunne lære at håndtere at få mere udgang og friere rammer, fortæller Morwenna Nieuwold.

Derfor begyndte Trajectum for 12 år siden at udvikle et misbrugsprogram, som var målrettet deres klienter. Programmet er blevet udviklet sideløbende med klienternes behandling, og deres input og erfaringer er hele tiden blevet brugt til at justere indholdet i programmet.

– Nu er vi endt med at have tre gruppeforløb: et introduktionsforløb, et læringsforløb og et mestringsforløb. Sideløbende med hvert forløb har vi drama og psykomotorisk terapi, siger hun.

I introduktionsforløbet lærer klienterne først og fremmest at tale om misbrug. Det skal øge deres indsigt i deres egne problemer.

– Ved at have en dialog om det, får vi indblik i, hvor meget de egentlig ved om, hvad alkohol og rusmidler gør ved deres krop, sind og sociale liv, og vi kan fylde hullerne i deres viden ud, siger Morwenna Nieuwold.

Flere vinkler

I det næste forløb – læringsforløbet – lærer klienterne mere om deres eget misbrug og deres egen situation.

– Vi taler om, hvad de kan gøre i stedet for at misbruge, hvordan de håndterer trang og tilbagefald, og vi taler om, hvem der kan hjælpe dem, hvis de har det svært, fortæller Morwenna Nieuwold.

I slutningen af dette forløb bliver der udarbejdet en tilbagefaldsplan til klienterne, og de får også et lille selvhjælpskort, som de har med sig, når de er på udgang. Her kan de se, hvad deres grunde er til ikke at misbruge, og hvem de kan spørge om hjælp.

Mestringsforløbet, det sidste forløb, fokuserer på at lære forskellige færdigheder. Det handler om at kunne fortælle om tilbagefald, spørge nogen om hjælp, hvordan man siger nej til tilbud om rusmidler, problemløsning, håndtering af stress osv.

Sideløbende med alle tre forløb har klienterne drama og psykomotorisk terapi, hvor de arbejder med de samme temaer på nye måder.

– Vores målgruppe lærer langsomt og har svært ved at generalisere, hvad de har lært. De har brug for mange gentagelser og for flere forskellige indgangsvinkler til det, de lærer. Terapien giver dem mulighed for at gøre konkrete erfaringer med deres nye viden, siger Morwenna Nieuwold.

Tiltro til Aalborg

Trajectum er i gang med at dokumentere effekterne af deres praksis i misbrugsbehandlingen. De foreløbige resultater viser, at behandlingen øger klienternes bevidsthed om egne problemer, øger deres åbenhed omkring misbrug, trang og tilbagefald og øger deres færdigheder i at håndtere deres misbrug.

– Vores erfaring er også, at det forbedrer samarbejdet mellem klienten og rådgiveren, for det bliver mere en gensidig proces, hvor man samarbejder og ikke står som to fronter over for hinanden. Det er mere tilfredsstillende for begge parter, siger Morwenna Nieuwold.

Målet med Trajectums behandling er, at klienterne stopper deres misbrug, men det er ikke altid muligt. Derfor er det lige så vigtigt, at klienterne bliver bedre til at mestre deres eget liv, at de bliver mere motiverede for at lave en forandring, og at de får lagt en plan for deres fremtid.

Trajectum har erfaring med, at andre hollandske institutioner bruger deres program for misbrugsbehandling. Nu har Aalborg Kommune købt licens til programmet, og det er første gang, at en institution uden for Holland skal bruge det.

– Vi har været på besøg i Aalborg, og vi har stor tiltro til dem. De har en målgruppe, der har mange ligheder med vores, og vi tror på, at programmet også vil virke i Danmark, siger Morwenna Nieuwold. ■

Henne om hjørnet, nede i kælderens

Det er svært at komme ud af et alkoholmisbrug. Derfor skal socialpædagogerne hjælpe, mener fire tørlagte udviklingshæmmede fra Bostederne Skanderborg

Af Lone Marie Pedersen, lmp@sl.dk
Foto: Joachim Ladefoged

Jens Holger Sørensen er 60 år og udviklingshæmmed, og for ham var det meget let at finde vej hen til den nærmeste bar og få en øl. Ja, det var nærmest umuligt at gå udenom.

– Jeg kunne ikke gå omkring et hushjørne, hvor der lå et værtshus, uden at gå ind.

Når han kom ind på et værtshus, stillede han sig op ved baren og købte en øl eller flere. Men han faldt aldrig i snak med nogen. Han stod for sig selv og hørte på, hvad de andre talte om. Nogle gange følte han sig meget ensom.

– Jeg kørte mit eget liv. Tiden gik godt eller ikke godt.

Det var mest øl, han drak. Og spiritussen havde en god indflydelse på hans selvværd.

– Jeg tror nok, at man følte sig stor i det på det der område.

Men Jens Holger Sørensens liv fungerede ikke. Han brugte for mange penge, og hans hverdag hang ikke sammen. Og hans druk gik også ud over de øvrige beboere i bofællesskabet.

– En dag i 2005 greb en medarbejder fat i mig og sagde 'Den går bare ikke'. Det var dagen før juleaften, og jeg stod og skulle til fest.

Siden den dag har han været på antabus.

Stol til 14.000 kr.

Det var også personalet, som greb fat i Connie Laursen og fik hende på antabus. Hun drak øl og snaps, og det gik både ud over vennerne og ikke mindst hendes to børn. I dag er Connie Laursen 52 år, og hendes børn er for længst blevet voksne, men hun husker tydeligt tiden med druk:

– Jeg var træls at være sammen med for min familie, og jeg havde aldrig penge. Måtte gå i genbrugstøj, og mine børn sagde hele tiden til mig, at jeg drak for meget. Når jeg havde drukket, lå jeg på sofaen og sov rusen ud.

Men i 1992 tog hun imod personalets råd om at komme på antabus, og det har hun været uafbrudt siden.

– Jeg blev et helt andet menneske efter antabussen.

Og hendes økonomi blev meget bedre. For hun fik ikke kun hjælp til at tage antabus, medarbejderne støttede hende også på alle andre områder. Bl.a. fik hun hjælp til at få styr på sin økonomi og har siden kunnet spare penge sammen til at købe store ting, som hun ønsker sig, fx en stol til 14.000 kr. Og hun har allerede sparet 13.000 kr. op til, at hun om tre år kan holde sin 55 års fødselsdag.

Hun skammer sig ikke over at tage sin antabus, mens andre ser på det.

Ædru eller flyt

Sådan har Hans Sørensen det bestemt ikke. Han synes, det er træls at være på antabus, og han ønsker bestemt ikke, at andre skal se ham tage antabus. Det hører til privatlivet, mener han.

– Det er grimt at få at vide, at man er alkoholiker.

Han drak af kedsomhed, og fordi han var ensom. I mange år nægtede han at tage antabus, men under et hospitalsophold var han tæt på at dø, fordi leveren var ved at holde op med at fungere. Hans bror blev inddraget, og sammen med personalet blev Hans Sørensen opfordret til at komme på antabus eller at flytte fra bofællesskabet.

Forud for dette ultimatum var gået flere år, hvor medarbejderne og familien forgæves forsøgte at få ham overtalt til antabus. Når han var fuld – hvad han efterhånden var hver dag – gik det både ud over ham selv og de øvrige beboere.

– Det var svært, for de andre ville ikke være sammen med mig, siger Hans Nielsen.

Hans forhold til de andre er blevet bedre, fordi han er ædru og opfører sig ordentligt over for dem. Alligevel synes han, at det er godt og grundigt træls, at han ikke kan drikke, når de andre drikker og

En dag i 2005 greb en medarbejder fat i mig og sagde 'Den går bare ikke'. Det var dagen før juleaften, og jeg stod og skulle til fest

Jens Holger Sørensen, tørlagt alkoholiker

LÆRING Da Connie Laursen (tv) holdt op med at drikke, sparede hun en masse penge. Nogle af dem har hun købt en iPad for, og socialpædagog Conny Bonne hjælper hende med at komme i gang med at bruge den.

kommer i godt humør. For ham er løsningen ikke at drikke alkoholfri vin.

Det er alkoholen og det at være fuld, han savner.
– Jeg havde det godt, når jeg drak.

Om ikke så længe fylder han 60 år og vil holde en fest, og der skal serveres alkohol. Den dag skal han ikke tage antabus, mener han.

Om det bliver sådan, ved kun han og personalet, når dagen oprinder.

Pause uden at falde i

Jonas Hansen er kun 32 år og har været på antabus i flere omgange, men de seneste to et halvt har han været helt tørlagt. Uden at ville uddybe det yderligere fortæller han, at han helt klart har fået det bedre, når han ikke drikker. Både med sig selv og med sin økonomi.

– Jeg synes, jeg var træls, når jeg var fuld.

I dag er der blevet penge til både et kursus i brugen af iPad og til at købe en.

Hans næste projekt er i samarbejde med sin kontaktpædagog at forsøge at holde en pause med antabussen.

– Jeg holder en pause med antabus for at se, om jeg kan holde det uden at falde i.

Jonas Hansen har sukkersyge, så det er endnu en grund til at holde sig fra store mængder alkohol.

– Jeg håber, at det fortsætter som nu, selvom jeg ikke tager antabus. Jeg vil vise, hvad jeg dur til.

Pædagogstøtte – jatak

Alle fire tørlagte beboere er enige om, at det er nødvendigt, at medarbejderne støtter dem og hol-

der fast. Alene kan de ikke klare at komme ud af et misbrug.

– Man er måske heller ikke selv klar over, at man drikker for meget, og at det påvirker de andre beboere, siger Connie Laursen.

De er også enige om, hvad der er personalets primære opgave:

– Personalet skal komme og give gode råd og hjælpe personen på ret køl igen, siger Jens Holger Sørensen.

Og han taler af egen erfaring.

– Hvis jeg dengang i 2005 havde sagt til den medarbejder, der ville have mig på antabus, 'det kommer f.... ikke dig ved', så havde jeg ikke siddet her i dag.

Men det var en svær kamp for Jens Holger Sørensen at nå så langt, som han er i dag, hvor den tid, han tilbragte på værtshuse i nogen udstrækning er skiftet ud med en tur på løbebåndet i motionscentret.

– Jeg skulle først og fremmest vænne mig til ikke at få en øl.

Nu tager han selv sin alkoholfri vin med, når han fx skal besøge sin søster. Men han savner, at det fx på Sølund Festivalen er muligt at købe alkoholfri vin. Og så vil han også gerne kunne modtage en alkoholfri nadvin under altergang. I dag kan han kun modtage brødet, men må lægge hånden over bægeret, når præsten vil give ham vinen.

Det problem har Conni Laursen fundet en løsning på.

– Jeg tager bare selv mit eget vand med op til alteret og drikker det i stedet for vinen. ■

UDVIKLINGSHÆMMEDE

Vi forholder os ikke til, hvor grænsen går, men kigger på, hvornår beboerens adfærd er bekymrende

Conny Bonne, socialpædagog

Misbrug er inklusionens bagside

Det er svært at være alkoholiker og udviklingshæmmet. Flere og flere udviklingshæmmede skal have hjælp til at holde op med at drikke, viser erfaringerne fra Bostederne Skanderborg

Af Lone Marie Pedersen, lmp@sl.dk

Foto: Joachim Ladefoged

Når medarbejderne i Bostederne Skanderborg står over for en beboer, som drikker for meget, er den sværeste og største opgave at få beboeren til at indse, at hans drikkeri er et problem for ham selv og for de andre beboere, fortæller leder Svend Hesselholt og socialpædagogerne Else Lippert og Conny Bonne.

Ofte kan de udviklingshæmmede ikke forstå, at deres drikkeri er et problem for dem selv, og som regel har de slet ingen fornemmelse for, hvordan det virker på omgivelserne. Medarbejderne skal derfor være meget konkrete i deres beskrivelser, når de prøver at få en udviklingshæmmet til at forstå, at han er alkoholiker. Og de skal frem for alt være tålmodige og fortælle tingene mange, mange gange, før den udviklingshæmmet forstår det.

For otte år siden begyndte bofællesskaberne under Bostederne Skanderborg at arbejde systematisk med beboere, der er misbrugere, og i dag er mange af alkoholikerne tørlagt.

Bostederne Skanderborg arbejder ud fra principperne i den anerkendende pædagogik. I forhold til alkoholisme betyder det, at medarbejderne skal vise beboeren, at de anerkender ham som person uanset hans alkoholmisbrug og de problemer, som han i påvirket tilstand kan skabe ikke kun for sig selv, men også for omgivelserne.

– Det giver ikke mening at appellere til beboerens skyldfølelse, men vi skal give den fuld gas med motivation, sætte ord på og fremhæve gevinsterne ved det nye tørlagte liv. Vi skal bakke op, tænke

kreativt og finde nye spændende interesseområder for borgeren, fx iPad, nye relationer, kæreste og fitness. Samtidig skal vi over for de andre beboere italesætte den gode udvikling, som den tørlagte misbruger er inde i, siger Svend Hesselholt.

Et liv blandt andre

På grund af deres kognitive begrænsninger kan de udviklingshæmmede ikke profitere af det almindelige behandlingssystem for misbrugere. De forstår fx ikke at deltage i en samtalegruppe med andre alkoholikere, og der findes ikke en misbrugsbehandling, som er målrettet udviklingshæmmede.

Derfor har personalet i Bostederne selv måttet bygge en plan op og har til det arbejde fået støtte af fagfolk udefra.

De tre medarbejdere, som medvirker i denne artikel, er alle omkring 60 år og kan huske dengang, alkoholisme ikke var et problem blandt beboerne. De færreste, om overhovedet nogen, drak alkohol. Men sådan er det ikke længere. I takt med, at udviklingshæmmede bliver mere og mere inkluderet i samfundet, følger også dets 'bagsider' med, fx alkoholisme.

Det er let for udviklingshæmmede at købe alkohol, og de bestemmer som alle andre samfundsborgere selv, hvad de vil bruge deres penge til. Bostederne Skanderborg har ikke en egentlig statistik, men en simpel hovedregning viser, at omkring 10 pct. af beboerne har alkoholproblemer.

– Vi får øje på flere og flere, som har et konstant, dagligt forbrug af alkohol, siger Conny Bonne.

Medarbejderne har ikke en fast målestok for, hvor mange genstande en beboer dagligt skal drikke for at kunne betegnes som alkoholiker.

– Vi forholder os ikke til, hvor grænsen går, men kigger på, hvornår beboerens adfærd er bekymrende, siger Conny Bonne.

Det kan fx være sådan, at beboeren skal bruge alkohol for at klare natten eller komme igennem ensomheden. Mange udviklingshæmmede lider af ensomhed og har på grund af deres handicap

Det er virkelig svært at være udviklingshæmmet og alkoholiker. Vi andre kan læse en bog, se en film, gå på museum eller gøre noget andet for at aflede tankerne fra alkohol. Men for en udviklingshæmmet tager det meget længere tid at få lagret andre aktiviteter end alkohol i kroppen

Svend Hesselholt, leder

fx problemer med at begå sig i det sociale samvær med kollegaerne på en almindelig arbejdsplads, forklarer Else Lippert:

– De kan have svært ved at komme ind i jargonen. De bliver måske også mobbet og tænker over det, når de sidder alene hjemme om aftenen. Arbejdspladserne har måske heller ikke den viden, der skal til for at tage sig af en udviklingshæmmet, der kan løse mange arbejdsopgaver. Men de skal som regel have opgaven forklaret fem-ti gange, hvor andre kan nøjes med en, og de er ofte også længere tid om at udføre jobbet.

Conny Bonne tilføjer:

– Man skal være anerkendende og huske på, at man står over for en person, som har nogle kognitive udfordringer.

Arbejdsprøves til nederlag

Svend Hesselholt er ikke i tvivl om, at der i de kommende år vil komme endnu flere alkoholikere blandt udviklingshæmmede, hvis ikke der bliver sat fokus på et tæt samarbejde mellem sagsbehandlere, job- og kompetencecentre.

– Vi har måske kun set toppen af isbjerget.

Han er bl.a. andet nervøs for, hvordan den gruppe, der fremover skal i arbejdsprøvning på det almindelige arbejdsmarked, skal klare sig.

Tidligere fik de tilkendt førtidspension på baggrund af en vurdering fra et fagcenter med speciale i handicappede.

– En sådan faglig ekspertise er måske endnu ikke på plads i de almindelige jobcentre, som fremover skal modtage og arbejdsprøve udviklingshæmmede.

Han foreslår, at parterne gennem tæt dialog og samarbejde udbygger den faglige sparring. Så de udviklingshæmmede får optimale rammer.

– Det kan give nederlag at blive arbejdsprøvet på almindelige vilkår. De udviklingshæmmede vil implicit altid stræbe efter det normale billede, men deres kompetencer og ressourcer matcher ikke. De mangler socialpædagogisk støtte til at kunne klare sig på det almindelige arbejdsmarked og opbygge sociale relationer, siger Svend Hesselholt.

Her kan svaret for den udviklingshæmmede ofte blive at ty til alkohol. Det giver en rar fornemmelse. Man sover godt og glemmer ensomheden og angsten.

– Andre udviklingshæmmede bliver måske alkoholikere, fordi det ligger i deres familiemønster at drikke, eller de er genetisk disponeret for alkoholisme, siger Conny Bonne.

Oftest er det mændene, som bliver alkoholikere.

– Men det kan måske hænge sammen med, at det hovedsageligt er mænd, der bor her, siger Svend Hesselholt.

Sviger fællesskabet

Når en beboer er alkoholiker, får det store konsekvenser ikke kun for ham selv, men også for de andre beboere.

– Kommunikationen knækker fuldstændig, fordi de udviklingshæmmede ikke kan forstå en alkoholikers opførsel. De kan ikke læse signaler, og det skaber en voldsom utryghed, og de bliver bange. Det er ligesom børn, der heller ikke kan forstå fulde mennesker, siger Else Lippert.

– Når der sidder en fuld beboer ved middagsbordet, bliver det meget ubehageligt for de andre beboere. Især hvis der ikke er personale til stede. Det kan også være, at beboeren kommer beruset hjem om aftenen, efter at personalet er taget hjem, og vækker de andre beboere, siger Else Lippert.

– På grund af deres kognitive udvikling har beboerne meget svært ved de personlighedsændringer, der sker hos en alkoholiker. De ting, vi ser i en almindelig familie med en alkoholiker, bliver forstærket, fordi udviklingshæmmede reagerer på kropssproget – altså den måde man agerer på som fuld – mere end på det, man siger og gør.

Beboerne kan også opleve, at alkoholikeren stjæler penge fra dem, eller de på anden måde bliver forulempet. Personalet har ved flere lejligheder måttet tilkalde politiet.

Hertil kommer en masse aftaler om fælles pligter i et bofællesskab, som alkoholikeren ofte svigter. Fx rengøring og madlavning.

– Vi kan tydeligt registrere en ændring hos beboerne, når en alkoholiker er blevet tørlagt. Det brovtende er forsvundet. Der bliver mere ro om-

Bostederne Skanderborg

Bostederne Skanderborg er ni forskellige botilbud og aktivitetstilbud til omkring 200 voksne psykisk udviklingshæmmede i Skanderborg Kommune. Der er ansat 140 medarbejdere. Ledelsen består af en forstander, en stedfortræder og tre afdelingsledere.

Værdigrundlaget for hele organisationen er den anerkendende tilgang, hvilket betyder, at der lægges vægt på den anerkendende relation i det indbyrdes samvær mellem borgere og medarbejdere.

kring spisebordet, og de andre beboere trækker sig ikke længere væk fra ham, men regner ham for en af deres kammerater, siger Svend Hesselholt.

Hvorfor drikker Jeppe

Når personalet registrerer, at en beboer fx går meget på værtshus og kommer fuld hjem, sætter de gang i deres analyseapparat.

Er der noget i beboerens hverdag, som gør, at han skal dulme sig med spiritus. Er han ked af noget? Bange?

– Det er vigtigt, at vi som personalegruppe har talt os frem til, hvad der er et acceptabelt forbrug for den pågældende beboer, og hvornår det er et problem for ham, siger Conny Bonne.

Her er rettesnoren, at hans druk skal have negative konsekvenser for ham selv og/eller de andre beboere.

– Det er vigtigt, at det ikke er den enkelte pædagog, der bliver smagsdommer på en andens liv, siger Svend Hesselholt.

Næste skridt er at få en tæt relation til beboeren, ellers kan medarbejderne ikke ændre noget. Som oftest sker det gennem de to kontaktpersoner, som er knyttet til beboeren og med ekstern supervision.

Det er herefter de to kontaktpersoner, som taler med beboeren om alkoholproblemet. Resten af personalet skal ikke komme ind på emnet, medmindre beboeren selv tager det op.

– Den største og sværeste opgave er at få beboeren til at indse, at hans drikkeri er et problem, siger Else Lippert.

Ofte bliver den slags samtaler taget på hjemmedage, hvor beboeren er sammen med sin kontaktpædagog.

– Det er virkelig svært at være udviklingshæmmet og alkoholiker. Vi andre kan fx læse en bog, se

en film, gå på museum eller på anden måde fylde vores hverdag med indhold, som giver oplevelse af sammenhæng. Men for en udviklingshæmmet tager det meget længere tid at få lagret andre aktiviteter end alkohol i kroppen, siger Svend Hesselholt.

– Ordet alkoholisme skal forklares over lang tid. Vi skal hele tiden ind og støtte op og hjælpe beboeren med at få andre aktiviteter sat i stedet. Som fx fitness. Langsomt, langsomt kommer der måske en indsigt.

Som den foregående artikel fortæller, så blev Hans Sørensen opfordret til at gå på antabus eller flytte væk fra bofællesskabet til en selvstændig lejlighed med såkaldt bostøtte. Det er den slags beslutninger, medarbejderne må tage, hvis det ikke lykkes at få beboeren til at indse, at han skal stoppe med at drikke og eventuelt gå på antabus.

– Folk må selv bestemme, om de vil drikke, men der er en voldsom konflikt i bofællesskabs-konteksten, når deres alkoholisme går så markant ud over de andre beboere. Formålet med opholdet giver ikke mening, fordi beboeren konstant er fuld og ikke kan profitere af den socialpædagogiske plan. Samtidig skaber det en meget utryk hverdag for de øvrige beboere, siger Svend Hesselholt.

Medarbejderne har ikke været på en egentlig uddannelse i at arbejde med misbrugere. De må stykke viden sammen fra litteraturen, udveksle erfaringer med hinanden og få supervision.

– Det er lidt en famlen rundt for fagligt at blive klædt ordentlig på, siger Conny Bonne.

De efterlyser derfor et misbrugskursus, som er målrettet udviklingshæmmede.

– Vi vil gerne have nogle faglige værktøjer. Vi har jo også et ansvar over for de andre beboere i bofællesskabet, som måske lider under at bo sammen med en alkoholiker, siger Conny Bonne. ■

FAGLIGHED Socialpædagog Conny Bonne(tv), leder Svend Hesselholt og socialpædagog Else Lippert bruger ikke tid på at tælle beboernes genstande, men kigger i stedet på, hvornår en beboers adfærd er bekymrende.

AUTISME

Der er mange ting, jeg er bedre til at udtrykke på dansk end på kantonesisk, og nogle gange tænker jeg, at mine pædagoger kender mig bedre end mine forældre

Alex Duong

Alex fik hjælp til at tackle diagnosen

19-årige Alex Duong er elev på Aspergerlinjen på Midtfyns Gymnasium. Her og på botilbuddet Kollegiet Vestergade er han alene om at have anden etnisk baggrund end dansk. Alex er glad for at få støtte, men oplever samtidig, at kulturelle forskelle kan være en lige så stor udfordring som hans autisme

Af Trine Kit Jensen, redaktionen@sl.dk
Foto: Nils Lund Pedersen

Da Alex gik i børnehave var han en stille og meget sky dreng. Det var han også, da han kom i skole, og i 6. klasse blev han sendt til skolepsykolog.

– Min klasselærer i folkeskolen mente, der var noget galt, fordi de fleste børn knytter sociale bånd til andre børn, når de har gået i en klasse et stykke tid. Det gjorde jeg ikke. Jeg kunne ikke rigtig finde ud af, hvordan jeg skulle kontakte dem og var alene i frikvartererne. Der var også nogle fysiske ting, som gjorde, at jeg skilte mig ud. Jeg gik på en speciel måde, og jeg har fået at vide, at mit stemmeleje var meget monotont, fortæller Alex, som nu er 19 år.

Fra skolepsykologen blev Alex sendt videre til Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling på Odense Universitetshospital, og her blev han som 13-årig udredt som højtfungerende infantil autist. Selv mener han, at han har Asperger, som er en mildere variant inden for autisme-spektrumet.

– Et eller andet sted tror jeg, at jeg har fået en forkert diagnose. Men dengang havde jeg det også meget sværere, end jeg har nu, siger han.

I dag går Alex i 3. g på Aspergerlinjen på Midtfyns Gymnasium, og sidste sommer flyttede han ind på Kollegiet Vestergade, hvor han bor sammen med andre elever fra linjen. Hans forældre stammer fra Vietnam, hvor de var en del af det kinesiske mindretal. Efter Vietnamkrigen

flygtede de til Danmark, hvor Alex er født, og forældrenes baggrund har medført, at det har været svært for dem at sætte sig ind i, hvad det vil sige at have en autisme-diagnose. Bl.a. har der været sprogbarrierer.

– Min mor har gået på sprogskole i omkring et år og kan dansk nok til at begå sig i hverdagen, men heller ikke meget mere. Min far er lidt bedre til det, fordi han i Danmark har uddannet sig til bygningsmaler og har været ude på arbejdsmarkedet. Men han kan stadig ikke nok til at kunne forstå, hvad der fx bliver talt om til et foredrag om autisme, fortæller Alex.

I hans folkeskole var der nogle gange tolk på ved skole-hjem-samtaler. Andre gange oversatte Alex selv til kantonesisk, og det blev et fast mønster, da diagnosen var stillet.

– Det var mest praktisk. Nogle ting kan være svære at oversætte, og jeg har sat mig lidt mere ind i autisme end tolken, forklarer han.

Første ven

Efter udredningen startede Alex på Paarup Skole i Odense, der har en særlig afdeling for børn med autismspektrum-forstyrrelser. Og dét blev et vendepunkt.

Her var der færre børn i klasserne, og de traditionelle skolefag blev suppleret med bl.a. 'socialfag'. Men det var skolens fritidsklub, der for alvor flyttede noget, fortæller Alex. Den bød på mange forskellige aktiviteter og var også åben i de lange skoleferier.

– Jeg begyndte at åbne mig mere op, og her fandt jeg en jævnaldrende pige, som jeg vil betegne som min første ven. En jeg kunne lege med, hænge ud med og fjolle rundt med, så det blev sjovt at komme i klubben, siger han.

Pigen hed Charlotte, og de to venner følges stadig ad. For også Charlotte er elev på Midtfyns Gymnasium og bor på kollegiet. Alex går i 3. g og flyttede ind i på kollegiet i sommer, fordi han gerne ville have et fælleskab med andre unge og prøve noget andet end indvandrer miljøet omkring Vollsmose, hvor han har boet det meste af sit liv.

Hvor er de?

Som den første har socialpædagog Arash Skelberg undersøgt, hvorfor unge med indvandrerbaggrund er stort set fraværende i autisme-tilbuddene. Mød en af de unge og læs om rapporten.

Skrækscenariet for de her unge er, at de aldrig får lov at udfolde deres potentiale, men ender i projekter, hvor de ikke kan se sig selv – eller i værste fald havner på førtidspension

Mike Hansen,
socialpædagog

– Selv om jeg er født og opvokset her i Danmark, kendte jeg ikke den danske kultur særlig godt, og jeg vidste ikke så meget om, hvordan danske unge opfører sig, siger han.

Kollegiets personale er socialpædagoger og lærere, der har stor erfaring i at arbejde med unge, som har autisme-diagnoser. Alle de unge har en kontaktperson, der er bindeled til uddannelsessted, kommune og familie, og på botilbuddet får de i hverdagen skræddersyet støtte. Det kan fx være hjælp til at skabe struktur, hjælp til at lægge strategier for løsning af praktiske opgaver eller hjælp til personlig indsigt og udvikling.

– De unge er flyttet væk hjemmefra og står midt i en løsrivningsproces fra familierne, hvor de skal lære at stå på egne ben. Den proces kan være svær nok i sig selv, og oveni har de så en diagnose at kæmpe med, der betyder, at de socialt og følelsesmæssigt har særlige udfordringer, siger socialpædagog Mike Hansen.

Han har tidligere været ansat på Paarup Skole og har derfor fulgt Alex gennem nogle år.

Dybe samtaler

På Paarup Skole stod Mike Hansen bl.a. for træning i empati og social interaktion gennem idrætsaktiviteter. Han er vild med thaiboksning, mens Alex i mange år har trænet aikido, og den fælles interesse for kampsport har skabt en god relation, som de i dag bygger videre på.

Selv om de sociale koder stadig kan volde Alex problemer, oplever Mike Hansen, at han er vokset i specialtilbuddene og i dag er 'godt kørende'.

Samme billede har den 19-årige selv.

– Engang undgik jeg helt at holde øjenkontakt med folk, fordi jeg fandt det mærkeligt, og jeg var meget mere sky og genert end nu. Det kan stadig være svært at møde nye mennesker og tale med fremmede, men slet ikke på samme måde som for nogle år siden. De autisme-relaterede udfordringer er ikke så tydelige for mig mere, siger han.

Støtten til de unge på kollegiet foregår bl.a. via personlige samtaler om alt det, de går og tumler med, og de samtaler sætter Alex stor pris på.

– Sådanne dybe samtaler har jeg aldrig rigtig haft med mine forældre. Der er mange ting, jeg er bedre til at udtrykke på dansk end på kantonesisk, og nogle gange tænker jeg, at mine pædagoger kender mig bedre end mine forældre, siger han.

I øjeblikket er Alex optaget af, om de kontaktskeligheder, der stadig er, kun skyldes hans autisme, eller om hans etniske og kulturelle baggrund også spiller ind.

– Jeg spekulerer på, hvad der skyldes det ene og det andet – eller om der er en sammenblanding, siger han.

I den aikido-klub, hvor han træner flittigt, er der flere andre asiater, og i forhold til dem oplever han fx, at det er lettere at fungere socialt.

– Jeg ved ikke, om det er indbildning, men jeg synes ikke, der er den samme distance, som der ofte kan være, når jeg er sammen med etniske danskere. Jeg har talt om det med skolepsykologen fra Paarup Skole, der også træner i klubben, og hans bud er, at det måske er nemmere at aflæse ansigtstræk, humør og den slags hos mennesker, der ligner en selv, fortæller Alex.

Allerede nu har han lagt planer for, hvad der skal ske, når han er færdig med gymnasiet. En ansøgning er netop sendt af sted til Aarhus Universitet, hvor han håber at komme ind på enten Japan- eller Kina-studierne.

– Det er en interesse, jeg har. Men måske handler det også om den undren, jeg har omkring autisme-udfordringer og kulturelle udfordringer. Hvis jeg lærer noget mere om asiatisk kultur, kan jeg måske bedre skelne, siger han.

Opdaget i tide

Alex har også undret sig over, at han gennem sin opvækst stort set ikke har mødt andre med anden etnisk baggrund end dansk i specialtilbuddene.

– Der har været rimeligt få. Måske får de ikke diagnosen, fordi der mangler oplysning om det ude i de etniske minoritetssamfund, hvor mange ligesom mine forældre ikke er så højtuddannede, og hvor sproget kan være en barriere, siger han.

Alex gætter også på, at der i nogle kulturer kan være familier, som ikke er interesserede i, at deres barn bliver udredt.

– Jeg synes ikke, at det er noget at skamme sig over. Men i nogle kulturer kan det være tabu og ikke særlig velset, siger han.

Mike Hansen møder i sit job mange danske unge, der først har fået en diagnose som 17-18-årige. Deres familier skal ofte kæmpe en brav kamp med de økonomisk trængte kommuner for at få et specialtilbud. Og det kan måske være en del af forklaringen på, at unge som Alex kun sjældent dukker op, mener socialpædagogen.

– For at få det rigtige tilbud, skal man være godt inde i systemet, og man skal have ressourcerne til at kræve sin ret, siger han.

Mike Hansen glæder sig derfor over, at Alex blev spottet i tide af sin klasselærer i folkeskolen.

– Det betød, at han kom ind i systemet og er blevet hjulpet videre, så han undervejs har fået den støtte, der skulle til for at komme videre på gymnasiet. Skrækscenariet for de her unge er, at de aldrig får lov at udfolde deres potentiale, men ender i projekter, hvor de ikke kan se sig selv – eller i værste fald havner på førtidspension, siger han. ■

AUTISME

Der er nogle mennesker med ASF, som i dag ikke bliver opdaget og set. Det er vi nødt til at forholde os til, så vi kan lave en plan, der imødekommer udfordringen

Arash Skelberg, socialpædagog

Kun få indvandrere i specialtilbud til autister

Der er behov for en særlig indsats for at sikre hjælp til unge autister med anden etnisk baggrund end dansk. Det mener socialpædagog og master i socialpædagogik Arash Skelberg, som står bag en undersøgelse, der viser, at de kun sjældent finder vej til specialtilbuddene

Af Trine Kit Jensen, redaktionen@sl.dk

Hvorfor er her ingen unge med anden etnisk baggrund end dansk? Det spørgsmål stillede Arash Skelberg til sin leder, kort efter at han i januar 2013 var blevet ansat som socialkonulent i BOAS Mentor.

BOAS Mentor er et støtte- og udviklingstilbud til unge over 18 år med autismspektrum-forstyrrelser (ASF), der bor i egen lejlighed, bofællesskab eller hjemme hos deres forældre. Hverken her eller i de tre andre afdelinger af BOAS Hovedstaden er der indskrevet unge med indvandrer- eller flygtningebaggrund, og det undrede Arash Skelberg, der selv kom til Danmark som flygtning fra Iran i 1993.

– Min leders svar var, at det ikke er, fordi vi ikke vil have dem, men vi har bare ikke haft nogle henvendelser fra kommuner om disse unge. Det gjorde mig nysgerrig, fortæller socialpædagogen, der også har en master i socialpædagogik.

Drevet af sin nysgerrighed satte Arash Skelberg sig for at finde ud af, om det er en generel tendens, at unge med anden etnisk baggrund end

dansk er underrepræsenteret i specialtilbud på autismeområdet – og i givet fald hvorfor.

BOAS Hovedstaden hører under Den Sociale Udviklingsfond, som har 17 afdelinger på landsplan. Med støtte herfra var han fra juni til og med december sidste år frikøbt en dag om ugen for at arbejde med undersøgelsen. Resultaterne er nu offentliggjort i rapporten 'Autisme blandt unge med anden etnisk baggrund en dansk – fakta eller en myte?'

Undersøgelsen omfatter unge i alderen 14-23 år, og rapporten bygger bl.a. på en spørgeskemaundersøgelse, som 38 specialtilbud landet over har deltaget i. Herunder skoler, gymnasier med linjer for unge med ASF, botilbud, STU-tilbud og aktiveringstilbud på beskæftigelsesområdet. Alle har svaret på, hvor mange unge med anden etnisk baggrund end dansk, der bruger tilbuddene, og billedet er de fleste steder det samme som i BOAS Mentor.

– På skoleområdet er der nogle, men ikke så mange, som der burde være. På gymnasie- og HF-niveau, på beskæftigelsesområdet og især på botilbud og kontaktforanstaltninger som vores er der kun få eller slet ingen, siger Arash Skelberg.

Vækker bekymring

I Danmark er det ikke tilladt at koble diagnoser med etnicitet. Derfor er der ikke statistik på, hvor udbredt ASF er i den gruppe, der har været målet for hans undersøgelse. Derudover kan der være mange, som ikke er udredt.

Men internationale undersøgelser anslår, at 1 ud af 110 på verdensplan lider af en autismspektrum-forstyrrelse. Det betyder, at 28.000 mennesker fra ikke-vestlige lande, der bor i

Danmark, kan være ramt, og hos Arash Skelberg vækker det bekymring, at kun få unge finder vej til specialtilbuddene. Ikke mindst fordi den del af befolkningen, der har anden etnisk baggrund end dansk, i årene fremover vil vokse markant. Det viser nøgletal fra Danmarks Statistik.

– Der er nogle mennesker med ASF, som i dag ikke bliver opdaget og set. Det er vi nødt til at forholde os til, så vi kan lave en plan, der imødekommer udfordringen, siger han.

For at blive klogere på årsagerne til, at der er langt mellem unge med anden etnisk baggrund end dansk i ASF-specialtilbuddene, gennemførte Arash Skelberg en række kvalitative interviews med socialpædagoger og andre fagfolk som fx pædagoger, lærere, psykologer, psykiatere og tolke. Flere udenlandske studier peger på, at både sprogvanskeligheder, kulturforskelle og familiernes religion kan spille ind, og undersøgelsen bekræfter, at det også gælder herhjemme.

– Nogle familier vælger desværre ikke at tage imod hjælpen. Der er også mange, som gerne vil have hjælp til deres børn, men de kender ikke systemet og de muligheder, der er, siger Arash Skelberg.

De familier, der afviser at få hjælp, kan fx have en religiøs baggrund, hvor det er tabubelagt at få et handicappet barn, fordi det bliver opfattet som en straf for tidligere synder.

– Det kan betyde, at familierne ikke er interesseret i udredning, fordi de er bange for, hvad

omgivelserne vil sige. I stedet forsøger de at 'normalisere' barnet, siger Arash Skelberg.

Skræmmebilleder

Rummeligheden i familierne er noget, der bliver nævnt af mange fagfolk. Men alt er ikke så lyserødt, som det bliver tegnet, mener Arash Skelberg.

Hvis et barn fylder meget, kan forældrene fx mangle overskud til hinanden og til de andre børn. Når det gælder de unge, kan det ske, at de får tilbudt et job af en i omgangskredsen. Eller måske bliver de gift med et familiemedlem i håb om, at ægtefællen kan skabe rammerne for et liv, der på overfladen er så tæt på 'normalen' som muligt.

– Nogle gange holder det. Men problemerne bliver ofte løst på en måde, der ikke er helt hensigtsmæssigt, siger Arash Skelberg.

Ud over modstand mod indblanding udefra peger han på, at familierne kan komme fra dele af verden, hvor møder med myndigheder kalder på frygt for repressalier, fordi de tidligere har været udsat for tortur og forfølgelse. Flygtningefamilier med traumer i bagagen kan mangle ressourcer til at søge hjælp, mens andre familier kun kender anbringelsesområdet og har hørt skrækhistorier om børn, der er blevet tvangsfjernet.

– De har nogle skræmmebilleder og er ikke klar over, at der på autismeområdet findes mange vel fungerende tilbud, som deres børn kan profitere af, siger Arash Skelberg.

SAMMENHÆNG Der er forsket meget i autisme, men der mangler i den grad viden om sammenhængen mellem autismediagnosen og den kulturelle etnicitet, siger Arash Skelberg, der her ses i en paneldebat ved præsentationen af sin egen rapport – der altså er den første i Danmark med netop det fokus.

Fordomme og berøringsangst kan betyde, at man overser nogle signaler og skyder skylden på kulturen. Interkulturel viden og kompetence skal derfor gå hånd i hånd med viden om handicap og diagnoser

Arash Skelberg, socialpædagog

I sine interviews har han også mødt eksempler på en anderledes sygdomsforståelse. Fx er der forældre, som spørger efter medicin, der kan helbrede deres børn.

– Det viser, at der kan mangle helt basal viden om, at der er tale om en livslang udviklingsforstyrrelse, som ikke kan kureres, siger han.

Situationen bliver ikke bedre af, at fagfolk kan være usikre på, hvordan de skal tackle familierne, ligesom de nogle gange kan være tilbøjelige til at forklare en anderledes adfærd med kulturen og opdragelsen. Begge dele kan begrænse deres nysgerrighed og brugen af de observationsværktøjer, de normalt anvender.

– Derudover er systemet baseret på majoritetstænkning. Mødeindkaldelser og mødekultur er danske, og sådan skal det også være. Men i det sociale system kan man godt blive mere skarp på, hvordan man møder mennesker fra andre kulturer, siger Arash Skelberg.

Alvorlige følger

I BOAS Mentor har Arash Skelberg og hans kolleger en blækspruttefunktion og støtter op om de unge på mange forskellige måder.

De er omsorgspersoner og står for basal hverdagstræning i forhold til fx indkøb og madlavning. Derudover er de med til at sørge for at kontakte læge, tandlæge, psykolog eller psykiater. De er også på banen i forhold til socialforvaltning, voksenhandicapcenter, jobcenter – plus eventuelle arbejdsgivere eller uddannelsesinstitutioner.

Inden for autismspektret kan funktionsniveau og behovet for støtteforanstaltninger variere meget, og der kan være tillægsdiagnoser som fx ADHD, Tourettes syndrom eller mental retardering. Men det generelle træk ved mennesker med ASF er, at de har behov for faste rammer, struktur, ro og stabilitet i hverdagen.

– Ellers bliver de stressede og kan blive uadreagerende eller trække sig ind i sig selv, siger Arash Skelberg.

For børn og unge med en anden etisk baggrund end dansk, der i forvejen skiller sig ud, kan det derfor have alvorlige følger, at de ikke finder vej

til specialtilbuddene. I en almindelig folkeskole er de nemme ofre for drillerier og mobning, og får de ASF-ramte ikke hjælp i tide, kan det gå grueligt galt, når de bliver større. Kort sagt risikerer de at blive ofre for dobbeltmarginalisering.

– Ofte bliver de unge først opdaget, når der sker noget vildt og voldsomt, hvor de fx bliver involveret i kriminalitet og i bandemiljøet, fortæller Arash Skelberg, som derfor er opsat på, at undersøgelsen ikke skal samle støv i en skuffe.

Indsats på mange fronter

Skal der rettes op på underrepræsentationen i specialtilbuddene, må der sættes ind på mange fronter, mener Arash Skelberg og peger bl.a. på behovet for mere forskning.

– Der er forsket rigtig meget på autismeområdet, men ikke i kombinationen af kulturel etnicitet og diagnoser. Den type undersøgelse er jeg den første, der har lavet herhjemme, siger han.

Han peger også på behov for en vidensbank med særlig ekspertise på området – fx i VISO-regi. En paneldebat med afsæt i Arash Skelbergs undersøgelse trak i februar ca. 70 deltagere til, og flere af den slags arrangementer for fagfolk vil være af det gode, mener han. Derudover slår han til lyd for, at der sættes ind på uddannelsesinstitutionerne.

– Fordomme og berøringsangst kan betyde, at man overser nogle signaler og skyder skylden på kulturen. Interkulturel viden og kompetence skal derfor gå hånd i hånd med viden om handicap og diagnoser, så folk er klædt på, når de kommer ud som pædagoger, siger han.

Familiernes rummelighed og deres ønske om selv at gøre en indsats for børn og unge med ASF skal respekteres, mener Arash Skelberg. Men man skal samtidig sørge for, at de får professionel hjælp – fx ved at give tilbud om støtte og rådgivning i eget hjem. Indvandrer Kvindecetret stod for nylig bag et arrangement i Mjølnerparken på Nørrebro i København, hvor han var inviteret for at fortælle om ASF, og centret arbejder nu på at tilbyde et regulært kursusforløb for forældre med anden etnisk baggrund end dansk. ■

TILBAGEBLIK

Skal de åndsvage have en kugle for panden, eller hvad?

Projekt 'Anbragt i historien' indsamler i samarbejde med Socialpædagogerne øjenvideberetninger fra tidligere medarbejdere. Vi var med til erindringsworkshop i Kreds Storstrøm

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

Foto: Peer Pedersen / Polfoto

Kan I huske jeres første arbejdsdag? Sådan spørger antropolog og videnskabelig medarbejder Stine Grønbæk Jensen, da 11 tidligere og nuværende socialpædagoger er samlet til erindringsworkshop i Kreds Storstrøm.

Som led i projekt Anbragt i historien er et forskersteam under Svendborg Museum ved at indsamle øjenvideberetninger fra såvel tidligere ansatte som tidligere anbragte og pårørende. Eftertiden skal vide, hvordan det var at være anbragt i Danmark i perioden 1945 til 1980 – og historien skal formidles til såvel skoleelever som til den brede offentlighed.

– Jeg vil gerne bidrage med min historie, for hvis vi ikke får skrevet noget ned nu, er der lige pludselig ikke nogen, der ved, hvordan det var før, siger en af deltagerne i erindringsworkshoppen, Alice Pihl.

Hun lægger særlig vægt på, at kommende pædagoger skal kende til de forhold, samfundet tidligere bød udviklingshæmmede – og den udvikling, der er sket.

Hvad synes du om de åndsvage?

Erindringsworkshoppen begynder med en runde, hvor deltagerne på skift fortæller om deres første minder fra arbejdslivet i Åndsvageforsorgen, som det hed dengang.

En fortæller, hvordan det hele begyndte, da hun som ung arbejdsløs sad på et jobformidlingskontor.

– Hvad synes du om de åndsvage? Skal de bare have en kugle for panden eller hvad?

– Nej, de skal da også have lov til at være her.

– Nå, men så synes jeg da, at du skal begynde som elev og arbejde med de åndsvage, lød svaret.

En anden fortæller, hvordan hun på sin første dag som elev mødte op sammen med sin mor, og var ved at få et chok.

– Jeg var vel 18 år, og måske havde jeg aldrig før set et nøgent mandfolk. Og så kom der pludselig en hel flok nøgne mandfolk strømmende imod mig. Jeg troede, at de kom efter mig, og jeg gemte mig sådan lidt bag min mor, men de var altså bare på vej på badeværelset. Og bagefter fandt jeg ud af, at de blev badet i flok – på et helt bestemt klokkeslæt skulle de alle sammen have tøjet af og gå ned til badet, siger hun.

Samme aften havde moderen sagt til hendes far: – Der går ikke mere end en uge. Så skal vi hente hendes kommode igen.

Men det blev begyndelsen på et langt arbejdsliv.

De er som grise

Flere af deltagerne i erindringsworkshoppen fortæller, hvordan de i begyndelsen blev overrasket over, hvor dårligt de udviklingshæmmede mennesker blev behandlet.

Eksempelvis da en afdelingsleder – eller plejemor, som det hed – sagde: 'De er ligesom grise'. Og kastede nogle æbler på gulvet, som beboerne gav sig til at slås om.

En anden fortæller, hvordan de 'uartige' blev lukket inde i små celler. Og hvordan hun ikke selv gjorde noget for at stoppe det.

– Jeg var skræmt fra vid og sans, og jeg tænkte, at det ikke hjalp, hvis jeg blev smidt ud. I stedet ville jeg blive og prøve at ændre forholdene, når

Jeg vil gerne bidrage med min historie, for hvis vi ikke får skrevet noget ned nu, er der lige pludselig ikke nogen, der ved, hvordan det var før

Alice Pihl, socialpædagog

Et mønster, der går igen i de tidligere ansattes fortællinger er en dobbelthed: På den ene side har de oplevet mange barske ting, på den anden side har de også oplevet en positiv udvikling, og så er det lettere at bære det barske

Stine Grønbæk Jensen, antropolog og videnskabelig medarbejder

jeg var uddannet. Og så kan jeg huske, at jeg sad og sang for nogle af dem, der var i cellerne.

Andre fortæller om små og store oprør. Både dem, de selv lavede ved fx at farve den hvide uniform solskinsgul, og dem andre lavede – som fx en anden elev, der gik under navnet 'rebell'en' og som gjorde en stor indsats for at forbedre de udviklingshæmmedes forhold.

Skriv erindringerne ned

Da runden er færdig, fortæller Stine Grønbæk Jensen, hvordan man kan bidrage til forskningen ved at skrive sine erindringer. Noget, hun i øvrigt ikke kun opfordrer deltagerne i erindringsworkshoppen til at gøre – men også alle andre, der har arbejdet med anbragte i perioden.

På hjemmesiden www.anbragtihistorien.dk kan man både dele sin historie via tekst, tale og video, og der er en række inspirationsspørgsmål, som kan hjælpe erindringen på gлед. Fx om hverdagen, de andre ansatte, regler og straffe, de vigtigste milepæle i den faglige udvikling og refleksioner i dag.

Alice Pihl er allerede begyndt at skrive om nogle af sine oplevelser.

– Jeg vil fx fortælle om et forældrepar, jeg har mødt gennem mit arbejde, som blev sat i et slemt dilemma, da de fik to børn med udviklingshæmning kort efter hinanden – ud af en søskendeflok på fem. De kunne ikke have begge børn hjemme, og kunne kun få anbragt det ene barn i Jylland, selv om de selv boede på Sjælland, og hvilket barn skulle de så beholde? I 60'erne opfattede man det at få et udviklingshæmmet barn som noget, man bare skulle glemme – man skulle få barnet anbragt og så hurtigt videre. For dem var det en sorg, at de ikke så deres ene barn ret meget, og de var meget glade, da jeg senere hjalp dem, så barnet som voksen kunne komme tilbage til Sjælland og de kunne have en tættere kontakt.

Følelsesmæssigt engageret

Erindringsworkshoppen i Kreds Storstrøm er den tredje, som Stine Grønbæk Jensen arrangerer i samarbejde med Socialpædagogerne.

– Et mønster, der går igen i de tidligere ansattes fortællinger, er en dobbelthed: På den ene side har de oplevet mange barske ting, på den anden side har de også oplevet en positiv udvikling, og så er det lettere at bære det barske.

Stine Grønbæk Jensen har lagt mærke til, at mange tidligere ansatte bliver følelsesmæssigt berørt, når de fortæller historien om arbejdslivet på især de store anstalter.

– Hvis der fx er nogen, der har arbejdet i andre forsorgsgrene, der siger, at sådan og sådan var det også i åndssvageforsorgen, har de tidligere ansatte et stort behov for at nuancere og forklare. De siger typisk: 'Ja, der skete mange dårlige ting, men der var også mange gode stunder'. En nøglehistorie, der går igen, og som mange har behov for at fortælle, er historien om, hvordan de var med til at skabe udvikling og forandring – eller tænkte, at de kunne gøre det, når de blev udlært.

Plejeelevens ide

Der er flere grunde til, at forskerne er interesserede i de tidligere ansattes erindringer – og ikke kun de tidligere anbragtes historier.

– De tidligere ansatte kan validere nogle af de beretninger, de tidligere anbragte har om overgreb, så de anbragtes fortællinger ikke kommer til at stå alene – og de kan nuancere og forklare om de magtstrukturer og arbejdsforhold, der lå bag overgrebene.

Noget af det, der har Stine Grønbæk Jensens særlige interesse, er udviklingen. Hvor kom forandringerne og forbedringerne fra? Hvad kom oppefra? Og hvad kom nedefra?

– På en workshop var der fx en deltager, der fortalte, at han som plejeelev undrede sig over, at beboerne kun havde sandaler. Skulle de ikke have nogle støvler, så de kunne komme ud at gå? Nej, mente plejemor, det var bestemt ikke nødvendigt. Og så kom hun alligevel noget tid senere og sagde: 'Jeg har fået en idé. Vi skaffer nogle støvler'. Det er en lille historie, der fortæller om en påvirkning, der kom nedefra – men uden at plejeeleven kunne løbe med æren for det.

Stine Grønbæk Jensen og hendes forskerkolleger skal nu dykke længere ned i de mange enkeltstående historier og lede efter mønstre og temaer, der går igen.

Det hele skal samles i en forskningsrapport, der skal være færdig til næste år – hvorefter materialet skal bearbejdes, så det kan formidles til en bredere gruppe. ■

Læs mere på www.anbragtihistorien.dk

HISTORIE Privatliv var der ikke meget af på de store centralinstitutioner i 70'erne. Nu indsamler projekt Anbragt i historien de tidligere medarbejders erindringer om forholdene. Billedet er fra Ebberødgård i 70'erne.

FAMILIEPLEJE

Plejefamilie får erstatning

Esbjerg Kommune giver plejefamilie erstatning, fordi kommunen fratog familiens plejegendelse

Af Lone Marie Pedersen, lmp@sl.dk

Esbjerg Kommune har valgt at indgå forlig og give en plejefamilie erstatning for det tab, den led, da den fik inddraget sin godkendelse som plejefamilie.

Socialpædagogerne har bistået plejefamilien med at køre sagen, og forbunds næstformand Pernille Christoffersen er meget tilfreds med, at kom-

munen erkender, at den ikke har handlet korrekt.

– Det er rart at få anerkendt, at en inddragelse af plejegendelse kan udløse en erstatning, og med afgørelsen er det blevet klart, at der i de her sager kan være et erstatningsansvar.

Plejefamilien blev i 2006 godkendt som plejefamilie og havde haft samme barn i pleje i fire år, da kommunen i august 2010 valgte at opsigte plejekontrakten på det pågældende barn. Tre-fire måneder senere inddrog kommunen også familiens plejegendelse.

Kommunens begrundelse var, at plejefamilien ikke længere levede op til de helt særlige krav der stilles, når en familie skal tage sig af et

plejebarn. Kommunen pegede i den forbindelse på, at plejemoren havde stress-symptomer. Det var dog ikke en diagnose, som hendes læge var enig i. Tværtimod udtaler lægen, at plejemoren 'fremstår harmonisk og velafbalanceret'.

I sin begrundelse for at inddrage godkendelsen påstod kommunen desuden, at plejefamilien til tredje part havde videregivet fortrolige oplysninger omkring barnet.

Forkert beslutning

Plejefamilien klagede herefter til Det Sociale Nævn, som i november 2011 afgjorde, at kommunen ikke havde haft ret til at inddrage godkendelsen som plejefamilie.

Nævnet begrundede sin afgørelse med, at kommunen ikke havde bevist, at plejefamilien var uegnet til at tage sig af plejebørn.

Nævnet mente heller ikke, at plejefamilien havde overtrådt sin tavshedspligt.

Med afgørelsen fra Det Sociale Nævn valgte Socialpædagogerne herefter at udtage stævning mod Esbjerg Kommune og krævede, at kommunen betalte erstatning for bl.a. den arbejdsindtægt, plejefamilien mistede, da deres godkendelse blev inddraget.

Parterne skulle være mødt i Retten i Esbjerg den 7. april, men få dage forinden blev der i stedet indgået forlig, som indeholder en økonomisk erstatning til plejefamilien. ■

HASHMISBRUG

Venner skal inddrages i behandlingen

Det er vigtigt at inddrage omgivelserne i behandlingen af unge hashmisbrugere, siger SFI-forskere

Af Jens Nielsen, jni@sl.dk

Når 19-årige Adam henvender sig og søger hjælp til at håndtere sit hashmisbrug, er det vigtigt og i mange tilfælde afgørende, at hans omgivelser og ikke mindst hans venner bliver inddraget i behandlingen. For det første fordi vennekredsen i mange tilfælde er vævet ind i misbrugsmøn-

stret, men for det andet også for at undgå den ensomhed, som ellers ofte rammer misbrugere, der forlader miljøet.

Sådan lyder det fra professor Margaretha Järvinen, der sammen med SFI-forskeren Signe Ravn har lavet en analyse af behandlingen af unge hashmisbrugere. De har interviewet i alt 30 17-28-årige, som selv har søgt behandling for deres hashmisbrug. De er blevet spurgt om, hvordan deres hashbrug har udviklet sig fra debuten med hash til det egentlige misbrug.

– Ud fra de unges beskrivelser kan vi se, at de begynder at ryge hash sammen med andre, og at de udvikler deres forbrug sammen med andre. Nogle af

de unge har på forhånd enten psykiske problemer eller en problematisk baggrund. Men mange er ganske almindelige unge, der mere eller mindre tilfældigt udvikler et misbrug sammen med vennerne, siger Margaretha Järvinen til SFI's hjemmeside i forbindelse med offentliggørelsen af analysen.

Gentænkning

I den skriver de to forskere om det nødvendige i at skifte fokus i behandlingssammenhæng:

'Det kræver en gentænkning af den nuværende tilgang til den gruppebaserede behandling, hvor man for det meste sætter folk sammen, som ikke kender hinanden på forhånd. [...] Vi

foreslår derfor, at misbrugscentrene retter behandlingen mod hele vennekredsen i stedet for mod de enkelte individer'.

– Prøv at tænke det sociale ind i behandlingen. Træk den unges venskabskreds ind i behandlingen. Hvis det er stabile venner, kan de komme ind som et støttende netværk. Hvis vennerne også har et tungt misbrug, så få dem alle ind i behandlingen. Det vil også mindske det problem, at unge, der forsøger at holde op, bliver så ensomme, siger Margaretha Järvinen, der også opfordrer forældrene til at tale åbent med de unge om de negative sider af et hashforbrug. ■

Læs mere: www.kortlink.dk/e3f8

PSYKIATRI

Nyt samarbejde i Midtjylland

Myndigheder og ansatte i Region Midtjylland skal arbejde tættere sammen om de retspsykiatriske borgere

Af Lone Marie Pedersen, lmp@sl.dk

De forskellige myndigheder skal arbejde tættere sammen omkring de retspsykiatriske borgere i Region Midtjylland. Det lovede de ansvarlige myndigheder efter, at socialpædagog Judy Meiniche Simonsen i februar 2012 blev dræbt af en beboer på det socialpsykiatriske bosted Blåkærgård, hvor hun arbejdede.

Der er indgået en samarbejdsaftale mellem Region Midtjylland, kommunerne i regionen og Kriminalforsorgen om de omkring 75 retspsykiatriske borgere, der i øjeblikket vurderes at kunne udgøre en sikkerhedsrisiko.

Borgere, som vil være omfattet af aftalen, vil typisk bo på et socialpsykiatrisk bosted, som hans eller hendes hjemkommune har valgt og betaler til. De vil være i psykiatrisk behandling på en retspsykiatrisk afdeling, hvor en overlæge har behandlingsansvaret, og endelig vil de være under tilsyn af Kriminalforsorgen.

En af konklusionerne i den rapport, som blev udarbejdet efter drabet på Judy Meiniche

Simonsen, var, at kommunikationen mellem de forskellige instanser har været for dårlig. Den kritik har Region Midtjylland med den netop indgåede aftale lyttet til, mener Socialpædagogens kredsformand Peter Sandkvist.

– Det er meget positivt, at regionen har taget kritikken til sig, og den indgåede samarbejdsaftale er et af tegnene på, at regionen mener det alvorligt og vil gøre noget for at rette op på forholdene.

Respekt for faglighed

Problemet har bl.a. været, at der ikke har eksisteret et fastlagt samarbejde mellem sundheds- og sociale sektoren. Det skal aftalen gerne rette op på, så der fremover kommer en sammenhængende og koordineret indsats på tværs af psykiatri, kriminalforsorg og de sociale myndigheder.

I aftalen står der bl.a., at det skal være tydeligt, hvem der skal løse opgaven, og hvem der har ansvaret. Desuden skal parterne udvise en gensidig respekt for hinandens faglighed, sikkerhed og kompetence i forhold til lovgivningen.

Udskrivningsaftaler og koordinationsplaner er det centrale samarbejdsredskab, som parterne skal udarbejde i fællesskab, og de er gensidigt forpligtende.

Regionen og Kriminalforsorgen afgør i fællesskab, om en borger udgør en særlig sikkerhedsrisiko. ■

NOTER

Familieplejere får penge tilbage

Socialpædagogerne har vundet en retssag for to familieplejere, der tilsammen uberettiget fik trukket 16.000 kr. i løn – eller vederlag, som det hedder – i forbindelse med ferieafviklingen. Advokat Steen Frederiksen slår fast, at reglerne for familieplejeres ferie er ganske uklare, bl.a. fordi mange familieplejere bogstavelig talt tager arbejdet med på ferie, fordi de holder ferien sammen med plejebørnene. Skive Kommune havde pålagt de to familieplejere at holde ferie med feriepenge – og trak familieplejerne i vederlag under ferien. Mange måneder efter trak kommunen yderligere i vederlagene med den begrundelse, at der oprindeligt var trukket for lidt – men det slog retten fast, at kommunen ikke var berettiget til.

mrk

Autisme-indsats som eksportvare

Når det handler om at give borgere med autisme et så normalt liv som muligt, er Danmark fremme i skoene – og det har man fået øje på i Tyskland. Mere præcist er de tyske øjne blevet rettet mod Autismedecenter Syd i Aabenraa, som nu har udviklet et omfattende kursus, der skal sætte de tyske praksismedarbejdere i Lebenshilfe Flensburg i stand til at arbejde systematisk med borgere – i dette tilfælde overvejende børn og unge – med autisme. Autismenavigator hedder kurset, der kobler teori og praksis tæt sammen gennem otte moduler, der hver varer en hel dag. Indtil videre er Autismenavigator-forløbet den eneste mulighed for efteruddannelse til praksismedarbejdere på området i hele Slesvig-Holsten. Læs mere på www.autismedecentersyd.dk.

jni

Staining støves af

'Når man dykker ned i arbejderhistorien, får man øjnene op for, hvor meget af vores nutid, der har rod i kampe, bevægelser, aktiviteter og organiseringer, som op gennem historien har sat en dagsorden, vi måske ikke i dag helt er klar over oprindelsen til'. Sådan siger Cecilie Maria Lindberg Nielsen fra SFAH om baggrunden for den arbejdsfestival, der 10. maj finder sted på Arbejds Museet i København. SFAH er en forkortelse for Selskabet til Forskning i Arbejdsberbevægelsens Historie, og Cecilie Maria Lindberg Nielsen fortæller at festivalen bliver et 'historiesupermarked', hvor deltagerne kan lære nyt om de gamle historier. Festivalen er støttet af Socialpædagogerne og en række andre forbund. Læs mere på www.sfah.dk.

jni

Medlemmerne fosser ind

Ved udgangen af marts rundede Socialpædagogens facebookgruppe et skarpt hjørne: Gruppen nåede op over 5.000 medlemmer, og tilgangen til gruppen har været støt stigende i de første måneder af 2014. Det samme kan siges om debatlysten, hvor flere og flere tager ordet. Fagbladets facebookgruppe startede tilbage i slutningen af 2008 som et forsøg på at skabe direkte kontakt mellem bladets redaktion og bladets læsere – og mellem læserne. Målet var at skabe debat og erfaringsudveksling om de emner, fagbladet tager op. Redaktionen har også brugt gruppen til at finde cases og ideer til nye artikler, ligesom debatten i gruppen med jævne mellemrum fører til artikler i bladet. Vil du også være med, kan du søge på Fagbladet Socialpædagogen på facebook eller via www.sl.dk/facebook.

jni

SYNSPUNKT

Personligt er jeg ikke for, at vi bruger unødigt magt, men jeg er for, at vi tager ansvar. Det er faktisk vores ansvar at opdrage

Ansvaret er vores

I seneste nummer af *Socialpædagogen* kritiserede psykolog Bo Hejlskov Elvén magt-anvendelserne på Ungecenter Porten, der var blevet beskrevet i et tidligere nummer – her tager Portens forstander til genmæle

Af Peter Abel Gjaldbæk, forstander

Jeg røg ikke som psykolog Bo Hejlskov Elvén (BHE) helt op af stolen, da jeg læste hans refleksion omkring Portens tilgang og magtanvendelser i al almindelighed. Men jeg ville ønske, at Socialpædagogerne ved lejlighed vil arrangere en temasession om emnet, hvor jeg meget gerne sidder i panel med BHE.

Som almen praktiker er det altid provokerende, når man bliver irettesat af parnasset, som ikke selv har haft fingrene i kagedejen. At skrive, at det, andre gør, er ævl eller himmelråbende uvidenhed og dårlig pædagogik, er i bedste fald mangel på respekt.

Som døgninstitution har vi et opdragende ansvar og skal derfor tage vare på de situationer,

som udspiller sig i dagligdagen. I min optik er det, som BHE og forstander Aksel Christensen fra Hjortholm Kostskole (*Socialpædagogen* nr. 7/2014, red.) står på mål for, eksempler på eksperimenteren med anbragte unge i behandlingsens hellige navn.

Jeg kan ikke komme i tanke om nogle forældre, jeg kender, som vil tillade sit barn at smadre inventaret i eget hjem for at undgå en magtanvendelse. Når nogle døgninstitutioner alligevel vælger denne tilgang, rejser det spørgsmålene om, hvem erstatter det ødelagte, og hvad med de personlige effekter, som den unge har ødelagt, som fx tv og iPad? Tænker I virkelig, at den unge bagefter – når han/hun ikke kan se tv eller gå på nettet – er glade for, at I lod ham/hende rase ud?

Ikke unødigt magt

Diskussionen bliver meget et enten for eller imod. Personligt er jeg ikke for, at vi bruger unødigt magt, men jeg er for, at vi tager ansvar. Det er faktisk vores ansvar at opdrage – vores ansvar at fortælle de unge, at alle valg har betydninger, og at alt ikke er lige godt eller lige meget.

Derfor har alle døgninstitutioner i lighed med de fleste hjem også en grundstruktur med et regelsæt, således at de unge ved, hvad vi tænker om skolegang,

hjemkomsttider, sovnetider, spisetider osv.

Denne grundstruktur vil mange af de anbragte unge – i øvrigt i lighed med de fleste teenagere – selvfølgelig udfordre, og her er det, som udgangspunkt, vores opgave at holde fast i strukturen uden at glemme, at vi er pædagoger, hvor empatien og relationen er vores fornemste værktøj.

Det betyder på Porten, at vi hele tiden arbejder med at kunne bryde strukturen/reglerne i de tilfælde, hvor det giver pædagogisk mening.

Hvad giver så mening? Dette må den enkelte pædagog i en kaotisk hverdag selv ræsonere sig frem til. Dog tænker vi som udgangspunkt ikke, at det at give efter for trusler fra den unge giver mening, da dette vil afstedkomme flere trusler. Det ikke at give efter for trusler kan i yderste konsekvens koste en magtanvendelse i det tilfælde, at en ung går på en pædagog. Betyder denne tilgang så, at vi bruger magtanvendelser som et pædagogisk værktøj? Nej, det gør det ikke i vores optik.

Står på mål

På Porten arbejder vi nemlig bevidst for at skabe relationer – på at finpudse evnen til konfliktnedtrapning og på at forstå og elske vores unge. Ud over de tid-

ligere her i bladet omtalte magt-anvendelser i forbindelse med vores sommerhusture udfører vi kun magtanvendelser, hvor en ung i afmagt angriber en pædagog.

Portens meget bevidste pædagogiske tilgang har de sidste fire år udløst 10-15 magt-anvendelser årligt, og det er min klare overbevisning, at dette har betydet, at vi får flere i skole om morgenen, flere i seng til tiden om aftenen osv.

Jeg vil derfor gerne stå på mål for de relativt få magtanvendelser om året, som udføres på Porten. Dette ikke mindst i lyset af mine 26 års erfaring som almen praktiker, hvor jeg har oplevet døgninstitutioner, hvor det var normalt, at de unge havde overtaget magten, og derfor ikke gik i skole, men brugte tiden i sengen inden flere af dem forlod institutionen for at ryge hash.

Jeg har ved flere lejligheder talt med tidligere beboere omkring deres oplevelse af at bo på Porten. Om hvad var godt, og hvad kunne vi have gjort bedre. For de unge, som i deres tid på Porten havde været udsat for en magtanvendelse, gælder det for alle, at de efterfølgende har forståelse for tilgangen, og at de er glade for, at der var voksne, der tog et ansvar og fik lært dem, noget om, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert. ■

LÆSERBREVE

Kære Benny Andersen

Af Anne Højen Sørensen, forstander for Bofællesskabet Birthe Marie og medlem af Socialpædagogerne

Efter at have været organiseret i Socialpædagogerne siden 1987 må jeg sige, at jeg fik aftenkaffen galt i halsen da jeg læste dine kommentarer i Socialpædagogen (nr. 5/2014), der handlede om, hvorvidt de varme hænder skal være private.

Jeg har som forstander for et privat, nonprofit socialøkonomisk botilbud fulgt debatten i medierne den seneste tid med irritation, da jeg synes, den er meget ensidig. Privat er blevet fremstillet som profit, manglende faglighed og dårlig kvalitet. Jeg tænker, at det overordnet handler om, hvilken velfærdsmodel vi vil have fremover. Vi kan ikke blive uenige om, at tidlig indsats er vigtig, men lad os bevæge os væk fra generaliseringer. Fra mit synspunkt betyder privat i min sammenhæng større frihed, høj faglighed, stor etik, bedre løn og arbejdsforhold, uddannet personale, som møder ind hver dag med ønsket om at gøre en forskel, som kommer beboeren til gavn.

Jeg bliver virkelig stødt på manchetterne over at læse, at faglighed og viden kun er til stede i de offentlige virksomheder. Det er de samme fordomme, vi møder fra det nye socialtilsyn, som om de er sat i verden for at kontrollere de private, fordi der har været brodnere. Her synes jeg, hukommelsen spiller jer et puds. Så vidt jeg kan huske, har der også været kedelige sager fra offentlige steder, men det er åbenbart glemt. Jeg vil gerne som medlem igennem mange år vide, om der er plads til os private i Socialpædagogerne? Det kunne være rart med en klar udmelding!

Måske er det, fordi jeg er privat ansat, at jeg er lidt fattesvag, men jeg forstår ikke, hvordan spørgsmålet om tidlig indsats kommer ind i debatten om pri-

vat/offentlig. Jeg syntes, debatten er blevet meget unuanceret, og vil mene, at det netop er en af socialpædagogens kompetencer, at ting ikke er sort-hvide, men mangefarvede.

Jeg bliver stødt på mine medarbejders vegne, da jeg mener, jeg har de bedste socialpædagoger i landet ansat – med en meget høj grad af etik og faglighed, og som hver dag møder ind i ønsket om at yde deres bedste. Her er altid plads til forbedringer, men er det ikke det, der driver os i arbejdet med de varme hænder? Er det ikke det, at der er så mange dilemmaer forbundet med vores profession, som betyder, at hvis vi får løst nogle dilemmaer, vil der altid komme nye frem?

Jeg er absolut ikke tilhænger af den øgede kontrol. Jeg tror, at det er tid, som kommer til at blive taget fra det arbejde, vi virkelig brænder for – nemlig arbejdet med vores beboere. Men jeg synes, det er uretfærdigt at give os private skylden for det øgede krav om effektmåling og dokumentation. ■

Kære Anne Højen Sørensen

Af Benny Andersen, formand for Socialpædagogerne

Tak fordi du har taget dig tid til at skrive et debatindlæg om din frustration over mediernes behandling af indsatsen på det specialiserede sociale område. En frustration, jeg deler. Derfor er jeg også ked af, at du har følt dig stødt af det, jeg blev citeret for at sige i Socialpædagogens artikel om Finansministeriets bestilte konsulentrapport om udlicitering.

Jeg er – ligesom andre aktører på det specialiserede sociale område – bekymret over udsigten til, at et af landets højest betalte konsulentfirmaer skal sidde ved deres skriveborde og udstikke mål og rammer for indsatsen på det her område.

Jeg er optaget af, at det skal være drevet af faglighed og kvalitet. Og har til flere medier udtalt, at vi ikke er dogmatiske – vi er også interesserede i, at vi får mest mulig kvalitet for skattekrone, men jeg føler mig ikke særlig overbevist om, at det her konsulentfirma skeler til meget andet end bundlinje. Og det giver ikke mening på det specialiserede sociale område.

Der er desuden en meget lang tradition på netop vores område for privat opgavevaretagelse. Vi har i generationer indrettet det specialiserede sociale område med offentlig-privat samspil, som langt overgår de begreber og teorier, McKenzie har i værktøjskassen.

Jeg ser ikke private tilbud som lig med hverken manglende faglighed eller dårlig kvalitet. Jeg ved, at der hver dag året rundt bliver løftet en stor opgave med høj faglighed og kvalitet på landets mange private tilbud. Mit ærinde har udelukkende været at sætte finger på, at re-

geringen ikke skal tro, man kan spare sig til bedre kvalitet. Det giver i min optik ikke mening at sætte fagligheden over styr for at spare penge. Og jeg synes, det er væsentligt at pege på, at udlicitering af indsatsen på det specialiserede sociale område ikke rimer på hverken ønsket om en høj kvalitet og faglighed, regeringens ambitiøse 2020-mål eller det vigtige arbejde med en tillidsreform. Dét tror jeg på, er en farbar vej i udviklingen af indsatsen på det specialiserede sociale. Ikke udlicitering med den tsunami af målstyringsværktøjer og skemaer, der plejer følge med.

Det arbejde, du og dine medarbejdere udfører hver dag for at sikre nogle af vores samfunds udsatte borgere en god tilværelse, er jo netop den indsats, jeg prøver at tale op i forhold til regeringens ønske om at udlicitere.

Håber mit svar er en klar udmelding. Ellers er du velkommen til at kontakte mig igen. ■

Socialpædagogernes faglige netværk

Arbejder du inden for særlige – mindre – arbejdsområder, har du mulighed for at blive medlem af et fagligt netværk.

Netværkene har som hovedmål at udvikle faglighed og fagets kvalitet på disse særlige socialpædagogiske arbejdsområder.

Tilmeld dig på www.sl.dk/netværk

SOCIALPÆDAGOGERNE

Varmhjertede anbefalinger uden dokumentation

Af Inge Bryderup

I 2012 var 7.000 børn og unge anbragt i familiepleje. Heraf er knap 6.000 anbragt i privat organiserede plejefamilier, godt 800 er anbragt i slægts- og netværksfamilier, mens de resterende 200 er anbragt hos kommunale familieplejere. Familiepleje er den mest anvendte anbringelsesform i Danmark, og det er samtidig det område inden for anbringelser, som er mindst belyst forskningsmæssigt. Når talen falder på familiepleje, sker det oftest med udgangspunkt i varmhjertede anbefalinger, men når der skal findes dokumentation, refereres oftest til forskning fra andre lande. Men i de lande, som vi normalt sammenligner os med, er familiepleje fundamentalt anderledes, hvad angår privat/offentlig organisering, godkendelse, uddannelse, specialisering mv. Det betyder, at viden fra andre lande vanskeligt lader sig overføre direkte til danske forhold.

I 2000 blev 1,2 pct. af alle børn og unge anbragt enten i familiepleje, på døgninstitutioner eller på opholdssteder. Der er i takt med faldet i det samlede antal af 0-17-årige børn og unge tale om et nominelt fald i antallet af anbragte fra at være på næsten 14.000 i 2000 til at være på godt 12.000 i 2012. Imidlertid anbringes der fortsat godt 1 pct. af samtlige børn og unge: Anbringelsesfrekvensen var i 2012 på 1,1 pct. – og sådan har det været gennem mere end hundrede år.

Men selve anbringelsesmønstret – det vil sige, hvilke anbringelsesformer der anvendes – undergår imidlertid markante historiske forandringer. Hvor andelen af anbringelser i familiepleje i mange årtier lå på omkring 15 pct. af alle anbringelser, skete der en stigning i 1980'erne til 40 pct., men denne andel har ændret sig efter Barnets Reform

til at blive over halvdelen af anbringelserne, nærmere bestemt 57 pct. i 2012.

Hvor den socialpædagogiske indsats på døgninstitutioner og opholdssteder er belyst i en række studier, findes der ikke i samme omfang dansk forskning, der belyser familiepleje.

Den sporadiske forskning, der findes i Danmark om familiepleje, fordeler sig på tre områder. Dels er der enkelte større registerundersøgelser, der sammenligner forskellige typer af 'outcomes' af forskellige anbringelsesformer. Dels er der forskning, som beskæftiger sig med specifikke målgrupper som fx teenagere, og dels findes undersøgelser, der belyser nyere typer af familiepleje som slægts- og netværksanbringelser samt kommunalt ansatte familieplejere.

Det er vanskeligt at afgøre hvilken anbringelsesform, der har de bedste 'resultater'. På et så komplekst område er det svært at finde årsagsforklaringer. Hvis børnene fx klarer sig bedre, når de har været i familiepleje, end når de har været på døgninstitution, kan det være, fordi de er blevet anbragt tidligere/som mindre børn, eller fordi sagsbehandlerne har vurderet, at børnenes problemstillinger ikke har været så alvorlige, at der var behov for professionelle på en døgninstitution. Mere forskning om familiepleje som socialpædagogisk indsats – herunder viden om, hvilke målgrupper blandt socialt udsatte børn og unge, der profiterer af denne indsatsform, kan give den nødvendige dokumentation. ■

Inge Bryderup er professor ved Institut for Sociologi og Socialt Arbejde på Aalborg Universitet.

- Hvordan vurderer du fordelingen i anbringelserne – er for mange anbragt i familiepleje eller skal flere tværtimod anbringes i familiepleje?
- Hvad er det mest presserende at få belyst inden for familiepleje-området?
- Hvordan kan forskning bedst medvirke til at sikre et kvalitetsløft i visitation og familiepleje?

Deltag i debatten på socialpaedagogen.dk/prik